

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑ

Προγράμματα Συμπληρωματικής Εκπαίδευσης

Με τη χρήση καινοτόμων μεθόδων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

ELGO005 - ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ-ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ-ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	5
ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ - ΓΕΝΕΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ- ΥΔΑΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ- ΈΔΑΦΟΣ	6
ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 2. ΜΕΤΡΟ 10	8
ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 3. ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ	21
ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ-ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ, ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ (ΥΑ ΑΡΙΘΜ. 2543/103240/09.10.2017)	61
ΣΥΝΟΨΗ	77
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	78

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑ

Προγράμματα Συμπληρωματικής Εκπαίδευσης

Με τη χρήση καινοτόμων μεθόδων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

ELGO005 - ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ-ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ-ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

ΟΝΟΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ενισχύσεις για τη γεωργία, το περιβάλλον και το κλίμα - Βιολογική γεωργία

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1:

Συμβουλές για την ορθή εφαρμογή των Μέτρων 10 «Ενισχύσεις για τη γεωργία, το περιβάλλον και το κλίμα» και 11 «Βιολογική Γεωργία» του ΠΑΑ 2014-2020, σύμφωνα με τα άρθρα 28 και 29 του Καν.(ΕΕ) 1305/2013 αντίστοιχα

Στην παρούσα διδακτική ενότητα θα πρέπει να επισημανθεί ότι θα δοθούν Συμβουλές για την ορθή εφαρμογή των μέτρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020 «Ενισχύσεις για τη γεωργία, το περιβάλλον και το κλίμα». Αρχικά θα αποδοθούν οι όροι των εξής σημαντικών εννοιών: βιοποικιλότητας, γενετικών πόρων, υδατικών πόρων και εδάφους. Στη συνέχεια θα γίνει παροχή συμβουλών, κατευθυντήριων γραμμών και των ελάχιστων απαιτήσεων που χρειάζονται για τη σωστή εφαρμογή του μέτρου 10 του προγράμματος ΠΑΑ 2014-2020. Επίσης, θα παρουσιαστούν με κατανοητό αλλά και δομημένο τρόπο η διαδικασία, οι απαιτήσεις και ο τρόπος εφαρμογής ενός συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικής παραγωγής για μονάδες φυτικής παραγωγής. Για τον σκοπό αυτό, γίνεται παρουσίαση του κανονιστικού πλαισίου που καθορίζει τους όρους λειτουργίας του συστήματος. Επιπρόσθετα γίνεται αναφορά και ανάλυση του συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης, και των κυριότερων απαιτήσεων που πρέπει να εφαρμόζονται από όλες τις ενταγμένες μονάδες στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης. Στο τελευταίο μέρος παρατίθεται οδηγός εφαρμογής με παραδείγματα ώστε να διευκολυνθεί το έργο των γεωργικών συμβούλων. Μετά την ολοκλήρωση της διδακτικής ενότητας, οι γεωργικοί σύμβουλοι θα μπορούν να είναι σε θέση αυτόνομα και αποτελεσματικά να εισάγουν και να παρακολουθούν την λειτουργία ενός συστήματος βιολογικής παραγωγής.

Συγγραφική ομάδα

Δρ. Α.Δ. Σολωμού, Δρ. Γ. Τσανακλίδης, Δρ. Ε. Αβραμίδου, Δρ. Μ.Α. Καρατζιά, Δρ. Β. Κοτσάμπαση, Δρ. Γ. Συμεών, Δρ. Φ. Χατζήνα, Δρ. Σ. Ευθυμιάδου

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ - ΓΕΝΕΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ- ΥΔΑΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ- ΈΔΑΦΟΣ

Στη υποενότητα αυτή αναφέρονται τα εξής:

- ▶ βιοποικιλότητα,
- ▶ γενετικοί πόροι,
- ▶ υδατικοί πόροι,
- ▶ έδαφος,

1.1 Βιοποικιλότητα

Η λέξη «βιοποικιλότητα» προκύπτει από τη σύντμηση του όρου «βιολογική Ποικιλότητα». Σύμφωνα με το Άρθρο 2 «Ορισμοί» της **Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα** «ως βιολογική ποικιλότητα νοείται η ποικιλία των ζώντων οργανισμών πάσης προελεύσεως περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, χερσαίων, θαλασσίων και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων και οικολογικών συμπλεγμάτων, των οποίων αποτελούν μέρος. Περιλαμβάνεται, επίσης, η ποικιλότητα εντός των ειδών, μεταξύ ειδών και οικοσυστημάτων». Πιο απλά, ως βιοποικιλότητα ορίζεται η ποικιλία της ζωής σε όλες τις μορφές της (φυτά, ζώα, μύκητες κ.λ.π.) και σε όλα τα επίπεδα οργάνωσής της (γονίδια, οργανισμοί, οικοσυστήματα).

Η έννοια της βιοποικιλότητας αγκαλιάζει, συνεπώς, όλη τη ζωή στη Γη. Περιλαμβάνει τον τρόπο έκφρασης ή εκτίμησης της ποικιλότητας που υπάρχει στα διάφορα επίπεδα οργάνωσης της ζωής. Αντανακλά τον αριθμό, την ποικιλία και τη μεταβλητότητα των ζωντανών οργανισμών και των συστημάτων που συγκροτούν.

1.2 Γενετικοί πόροι

Αν και ο όρος «βιοποικιλότητα» είναι σαφής, το περιεχόμενό της είναι μία από τις πλέον αμφιλεγόμενες έννοιες της οικολογίας. Ένας από τους λόγους είναι ότι δεν υπάρχει μία, αλλά πολλές βιοποικιλότητες. Έτσι, μπορούμε να

διακρίνουμε ποικιλότητα στα γονίδια ενός είδους, στα είδη και στους πληθυσμούς τους, στα οικοσυστήματα και στα ενδιαιτήματα, αλλά και στα τοπία μιας περιοχής. Το καθένα από αυτά τα επίπεδα οργάνωσης της ζωής όπως λέμε έχει διαφορετική σημασία, αλλά ουσιαστικά αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι ενός ενιαίου περιβάλλοντος. Η γενετική ποικιλότητα ενός είδους αναφέρεται στην ποικιλία του γενετικού υλικού που παρατηρείται ακόμη και μεταξύ των ατόμων του ίδιου είδους. Τα αποτελέσματα αυτής είναι για παράδειγμα οι μορφολογικές διαφορές που παρατηρούνται ανάμεσα σε ανθρώπους διαφορετικών φυλών, αλλά και μεταξύ ατόμων της ίδιας φυλής. Όταν μιλάμε λοιπόν για γενετικούς πόρους εννοούμε τη γονιδιακή δεξαμενή τόσο των άγριων όσο και των κατοικίδιων ή καλλιεργούμενων ειδών που διαδραματίζουν σημαντικό και ολοένα μεγαλύτερο ρόλο σε πολλούς τομείς της οικονομίας, μεταξύ των οποίων η παραγωγή τροφίμων, η δασοκομία και η ανάπτυξη φαρμάκων, καλλυντικών και βιολογικών πηγών ενέργειας. Επιπλέον, οι γενετικοί πόροι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή στρατηγικών που έχουν σχεδιαστεί για την αποκατάσταση κατεστραμμένων οικοσυστημάτων και την προστασία απειλούμενων ειδών. (ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 511/2014 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 16^{ης} Απριλίου 2014 σχετικά με τα μέτρα συμμόρφωσης των χρηστών βάσει του πρωτοκόλλου της Ναγκόγια για την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών που απορρέουν από τη χρησιμοποίησή τους στην Ένωση).

1.3 Υδατικοί πόροι

Όπως είναι γνωστό, κάθε υδάτινος χώρος δεν είναι κατ' ανάγκη διαθέσιμος και δεν μπορεί να διατεθεί για χρήση. Για να είναι κάποιος υδάτινος χώρος, πόρος, πρέπει ο υδάτινος όγκος του να είναι διαθέσιμος ή και να μπορεί να διατεθεί για χρήση σε επαρκή ποσότητα, κατάλληλη ποιότητα, ενώ θα πρέπει να προσδιορίζεται και η χρονική περίοδος μέσα στην οποία μπορεί να ικανοποιήσει τη συγκεκριμένη ζήτηση. Ένας υδατικός πόρος, είναι δυνατό ήδη να χρησιμοποιείται ή να αποτελεί αποθηκευτικό δυναμικό στρατηγικής για το μέλλον. Αυτό όμως που καθορίζει αυτόν τον πόρο είναι η τρέχουσα και η

μελλοντική του αξιοπιστία, ενώ είναι δυνατό μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον και στις ανθρωπογενείς δραστηριότητες μιας περιοχής, να επηρεάσουν το μέγεθος, την αξιοπιστία ή και να ακυρώσουν τη χρήση του. Στους επιφανειακούς υδατικούς πόρους ανήκουν τα ποτάμια, οι χείμαρροι, οι λίμνες, τα έλη, οι βάλτοι, οι λιμνοθάλασσες, οι λιμνοδεξαμενές και οι ταμιευτήρες, ενώ στους υπόγειους υδατικούς πόρους περιλαμβάνονται τα νερά των γεωτρήσεων, των πηγαδιών, των πηγών και των υπόγειων υδροφόρων στρωμάτων.

1.4 Έδαφος

Το έδαφος είναι ένα ανοιχτό φυσικό σύστημα. Φυσικό σε αντιδιαστολή με τα λογικά συστήματα και ανοιχτό αφού διάφορα συστατικά αφαιρούνται από αυτό ή προσθέτονται σε αυτό. Το έδαφος επομένως ως ανοιχτό σύστημα δέχεται τις επιδράσεις του περιβάλλοντος, στο οποίο και ασκεί επιδράσεις.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 2. ΜΕΤΡΟ 10

Η εφαρμογή του μέτρου 10 οργανώνεται στη βάση των αναγκών που περιγράφονται στη ανάλυση SWOT για την προετοιμασία της περιόδου 2014-2020 και οι οποίες αφορούν:

- α) Τη βιοποικιλότητα, τους γενετικούς πόρους και το τοπίο.
- β) Τους υδατικούς πόρους.
- γ) Το έδαφος.

Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και ο Θεματικός στόχος 6 του Σύμφωνου Εταιρικής Σχέσης όταν αναφέρεται στην «Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων». Εξάλλου και όσον αφορά το Θεματικό Στόχο 5 «Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης των κινδύνων» διαπιστώνεται «η ανάγκη μετριασμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον τομέα της γεωργίας μέσα από πρακτικές που στοχεύουν στην προστασία της βιοποικιλότητας, την

προστασία του εδάφους από την διάβρωση, τη βελτίωση και αύξηση του δυναμικού και τη διατήρηση των υδατικών πόρων»).

Η βιοποικιλότητα και οι γενετικοί πόροι είναι ανάλογα του πλούσιου φυσικού της περιβάλλοντος και της γεωργικής ιστορίας της χώρας. Λόγω της μεγάλης ποικιλομορφίας εδαφικών και κλιματικών συνθηκών, θεωρείται μία από τις πλουσιότερες χώρες της Ευρώπης σε φυσική βλάστηση καθώς και σε «άγρια» είδη, συγγενή των καλλιεργούμενων φυτών.

Με βάση τη 2η Εξαετή Έκθεση Εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για την Ελλάδα οι περισσότερες πιέσεις στους τύπους οικοτόπων ασκούνται από τη γεωργία. Η διατήρηση της βιοποικιλότητας συνδέεται άρρηκτα με την γεωργική δραστηριότητα. Οι γεωργικές εκτάσεις συχνά υποστηρίζουν την άγρια πανίδα προσφέροντας τροφή, χώρους φωλιάσματος ή ακόμα και χώρους κυνηγιού. Επίσης, ένας μεγάλος αριθμός ειδών πανίδας και χλωρίδας εξαρτώνται άμεσα για την επιβίωση τους από τη συνέχιση των παραδοσιακών μορφών γεωργίας και κτηνοτροφίας.

Στόχος: Ο κύριος στόχος του άρθρου 28 σύμφωνα με το Καν. (ΕΕ) 1305/2013 είναι η διατήρηση και η προώθηση των αναγκαίων αλλαγών στις γεωργικές πρακτικές που έχουν ευνοϊκές συνέπειες για το περιβάλλον και το κλίμα.

Ενισχύσεις: Οι ενισχύσεις που είναι γεωργό-περιβαλλοντικές-κλιματικές χορηγούνται σε γεωργούς, σε ομάδες γεωργών ή και σε διαχειριστές γης

Απαιτήσεις: όπως αυτές ορίζονται σύμφωνα με το κεφάλαιο I του τίτλου VI του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 τα σχετικά κριτήρια και τις ελάχιστες δραστηριότητες που καθορίζονται στα σημεία (γ) (ii) και (γ) (iii) του άρθρου 4 παρ. 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013.

Στον κανονισμό 1307/2013 αναφέρονται στο άρθρο 4 παρ. 1 οι εξής ελάχιστες δραστηριότητες που πρέπει να πληρούνται:

α) Διατήρηση μιας γεωργικής έκτασης σε κατάσταση που να την καθιστά κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια χωρίς προπαρασκευαστικές ενέργειες

πέραν των συνήθων γεωργικών μεθόδων και μηχανημάτων, σύμφωνα με κριτήρια οριζόμενα από τα κράτη μέλη βάσει πλαισίου που θεσπίζει η Επιτροπή.

β) Άσκηση της ελάχιστης δραστηριότητας, ως ορίζεται από τα κράτη μέλη, για γεωργικές περιοχές εκ φύσεως κατάλληλες για βοσκή ή καλλιέργεια.

Στον κανονισμό 1306/2013 καθορίζονται τα υποχρεωτικά πρότυπα σύμφωνα με το κεφάλαιο Ι του τίτλου VI του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 και συγκεκριμένα θα αναφερθούμε στις απαιτήσεις πολλαπλής συμμόρφωσης. Σύμφωνα με το άρθρο 93 για τις ισχύουσες απαιτήσεις εφαρμόζονται ΚΑΔ: Κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης και ΚΓΠΚ: Πρότυπα για την καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση. Πιο συγκεκριμένα για το περιβάλλον, κλιματική αλλαγή και καλή γεωργική κατάσταση των εκτάσεων έχουμε:

α) 1 ΚΑΔ και 3 ΚΓΠΚ για τα ύδατα.

β) 3 ΚΓΠΚ για το έδαφος και αποθήκευση άνθρακα.

γ) 2 ΚΑΔ για τη βιοποικιλότητα.

δ) 1 ΚΓΠΚ για το τοπίο, στοιχειώδες επίπεδο συντήρησης.

2.1 Υπομέτρο 10.1

Το υπομέτρο 10.1 έχει ως στόχο τη διατήρηση την προώθηση και την εφαρμογή γεωργικών πρακτικών με ευνοϊκές συνέπειες για το περιβάλλον και το κλίμα. Στο πλαίσιο του υπομέτρου 10.1 Ενισχύσεις σε γεωργό περιβαλλοντικό-κλιματικές δεσμεύσεις εφαρμόζονται οι παρακάτω δράσεις που περιλαμβάνουν πενταετείς δεσμεύσεις με δυνατότητα ετήσιας παράτασης:

- Προστασία της Άγριας Ορνιθοπανίδας.
- Προστασία παραδοσιακού Ελαιώνα Άμφισσας.
- Διατήρηση αμπελοκομικής πρακτικής στον αμπελώνα Ν. Θήρας.
- Μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα.
- Περιβαλλοντική αναβάθμιση υποβαθμισμένων βοσκοτόπων.

- Διαχείριση φυτικών υπολειμμάτων των κλαδεμάτων στην ελαιοκαλλιέργεια.
- Εναλλακτική καταπολέμηση ζιζανίων στους ορυζώνες.
- Εφαρμογή της μεθόδου σεξουαλικής σύγχυσης των μικρολεπιδόπτερων (ΚΟΜΦΟΥΖΙΟ).
- Διατήρηση απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων.
- Προστασία τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών - ποικιλιών που κινδυνεύουν από γενετική διάβρωση.

Το ελάχιστο μέγεθος των υπό ένταξη αγροτεμαχίων για το σύνολο των δράσεων του υπομέτρου 10.1 ανέρχεται σε 0,05 ha.

Η ανάγκη προστασίας της βιοποικιλότητας και του τοπίου καθώς και των φυσικών πόρων, έχει μία έντονη χωρική διάσταση. Για το λόγο αυτό, οι δράσεις του υπομέτρου είναι κατά κανόνα χωροθετημένες σε περιοχές της χώρας με αντίστοιχες ανάγκες και στοχευμένες σε συγκεκριμένες κατηγορίες καλλιεργειών.

Αναλυτικότερα θα παρουσιαστούν οι δράσεις από τις οποίες μπορεί να υπάρξει χρηματοδότηση.

2.1.1 Προστασία της Άγριας Ορνιθοπανίδας

Σκοπός είναι η διατήρηση και η προστασία της άγριας ορνιθοπανίδας, της οποίας το ενδιαίτημα συνδέεται στενά με τις αγροτικές γαίες. Η δράση είναι εστιασμένη σε βιοτόπους σημαντικών, σπάνιων ή απειλούμενων ειδών της ορνιθοπανίδας. Οι γεωργικές εκτάσεις αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των βιοτόπων της άγριας ορνιθοπανίδας, προσφέροντας τροφή και χώρους φωλιάσματος και αναπαραγωγής.

Η δέσμευση είναι πενταετούς διάρκειας εφαρμόζεται σε ενιαίο/ενιαία αγροτεμάχιο/αγροτεμάχια της εκμετάλλευσης σε έκταση τουλάχιστον 10% της ενταγμένης γεωργικής έκτασης. Η δέσμευση συνίσταται στη μη συγκομιδή της παραγωγής για περίοδο τριών (3) μηνών μετά τη συνήθη, κατά περίπτωση, ημερομηνία συγκομιδής, δηλαδή για το αντίστοιχο χρονικό διάστημα μεταξύ Ιουνίου και Σεπτεμβρίου. Στα αγροτεμάχια της ενταγμένης εκμετάλλευσης στα οποία δεν συγκομίζεται η παραγωγή, απαγορεύεται η χρήση λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Τα αγροτεμάχια της ενταγμένης

εκμετάλλευσης παραμένουν σταθερά καθ' όλη τη διάρκεια της δέσμευσης προκειμένου να δημιουργηθούν ζώνες άγριας ζωής απαλλαγμένες από εισροές. Η δέσμευση εφαρμόζεται σε σταθερά αγροτεμάχια καθόλη τη διάρκεια της πενταετίας τα οποία κατέχονται νόμιμα κατ' έτος και καθ' όλη την περίοδο της δέσμευσης.

Η έκταση που δεν συγκομίζεται αποτελεί περιοχή τροφοδοσίας για την ορνιθοπανίδα προσφέροντας φυτική τροφή (σπόροι και άλλα μέρη του φυτού) αλλά και περιοχή προσέλκυσης εντόμων που πολλαπλασιάζονται, αυξάνοντας τον αριθμό των διαθέσιμων για την ορνιθοπανίδα εντόμων και προνυμφών. Ειδικά μερικά δίπτερα ελκύονται από τα ψυχανθή και γεννούν τα αυγά σε σημεία που υπάρχει αφθονία αφίδων για τις προνύμφες τους. Με τον τρόπο αυτό μειώνεται και ο πληθυσμός των βλαβερών για την καλλιέργεια αφίδων. Επιλέξιμες στο πλαίσιο της δράσης είναι οι ακόλουθες ομάδες καλλιεργειών: σιτηρά, σανοδοτικά φυτά και ψυχανθή.

Η Δράση θα εφαρμοστεί στις γεωργικές εκτάσεις των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (Special Protected Areas, SPAs) της Χώρας, όπως έχουν οριστεί από της Ελλάδα σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της οδηγίας για τα πουλιά (Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2009/147/EC περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών).

2.1.2 Προστασία παραδοσιακού Ελαιώνα Άμφισσας

Σκοπός της Δράσης είναι η διατήρηση της παραδοσιακής μορφής του ελαιώνα της Άμφισσας που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του δελφικού τοπίου.

Ο ελαιώνας της Άμφισσας αποτελεί γεωργική γης Υψηλής Φυσικής Αξίας (HNV). Έχει συνολική έκταση 8.000 Ha, περίπου, και αποτελεί αμιγή, μη γραμμική καλλιέργεια ελαιοδέντρων. Τα δένδρα είναι μεγάλης ηλικίας (σε ποσοστό 70% είναι ηλικίας άνω των 150 ετών), με κορμούς με βαθιές πτυχώσεις και ανεπτυγμένη κόμη, το ύψος των οποίων σε πολλές περιπτώσεις φθάνει τα 10 μέτρα. Το στοιχειώδες αγροτεμάχιο είναι το «λαχίδι». Τα λαχίδια χωρίζονται μεταξύ τους με «τράφια» που είναι τεχνητά αναχώματα ύψους 40 εκατοστών περίπου, τα οποία συγκρατούν το νερό των βροχοπτώσεων

προκειμένου να ικανοποιηθούν οι ανάγκες άρδευσης του ελαιώνα και ταυτόχρονα οριοθετούν τις ιδιοκτησίες. Ταυτόχρονα στις πλαγιές έχουν διαμορφωθεί αναβαθμίδες στις οποίες αναπτύσσονται τα ελαιόδενδρα. Η παραδοσιακή τεχνική καλλιέργειας του ελαιώνα της Άμφισσας, με τη διατήρηση μεγάλων σε ύψος και ηλικία δέντρων, με τα αναχώματα και τις αναβαθμίδες, προσδίδει στο συγκεκριμένο αγροτικό τοπίο ιδιαίτερη αισθητική αξία. Η άμεση οπτική επαφή του ελαιώνα με τον παγκοσμίου σημασίας αρχαιολογικό χώρο του Μαντείου των Δελφών, καθιστά κρίσιμη τη διατήρηση της παραδοσιακής του μορφής ως αναπόσπαστου στοιχείου της ταυτότητας της περιοχής.

Τα υψηλά, μεγάλης ηλικίας και έντονα ρυτιδωμένα δέντρα δημιουργούν τους κατάλληλους οικοτόπους για την ανάπτυξη ορισμένων ειδών εντόμων, νυχτερίδων και πουλιών. Τα σταθερά στοιχεία του τοπίου, τεχνητά αναχώματα και αναβαθμίδες, προσφέρουν ευνοϊκούς οικοτόπους για έντομα, πουλιά και μια ενδιαφέρουσα μικροχλωρίδα.

Οι δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της δράσης είναι πενταετούς διάρκειας και εφαρμόζονται σε σταθερά αγροτεμάχια καθόλη τη διάρκεια της πενταετίας τα οποία κατέχονται νόμιμα κατ' έτος και καθ' όλη την περίοδο της δέσμευσης. Οι δεσμεύσεις συνίστανται στα παρακάτω:

α) Διατήρηση των ελαιόδεντρων στην υφιστάμενη μορφή τους (κορμός, κόμη, ύψος) χωρίς να γίνονται ενέργειες ανανέωσής τους όπως αυστηρό κλάδεμα προκειμένου να μειωθεί το ύψος των δέντρων, ή καρατόμηση για επαναδιαμόρφωση των δέντρων.

β) Εφαρμογή χειρονακτικής ζιζανιοκτονίας στα «πράφια» με σκοπό τη διατήρηση των «λαχιδιών» στη σημερινή τους μορφή.

γ) Η ενταγμένη εκμετάλλευση να καλύπτεται από το πρόγραμμα καταπολέμησης του δάκου της ελιάς με δολωματικό ψεκασμό ή να εφαρμόζεται σε αυτή σύστημα βιολογικής γεωργίας. Η δέσμευση αυτή δεν ενισχύεται στο πλαίσιο της δράσης.

Η δράση εφαρμόζεται στα ελαιοτεμάχια του Ελαιώνα Άμφισσας, εφόσον τα ελαιοτεμάχια αυτά:

α) Βρίσκονται εντός των ορίων του παραδοσιακού ελαιώνα της Άμφισσας.

β) Καλύπτονται από υψίκορμα ελαιόδεντρα μεγάλης ηλικίας.

2.1.3 Διατήρηση αμπελοκομικής πρακτικής στον αμπελώνα Ν. Θήρας

Σκοπός της Δράσης είναι η διατήρηση της παραδοσιακής μορφής του αμπελώνα της Θήρας που διαμορφώνει το αγροτικό τοπίο στα ηφαιστιογενή εδάφη της Θήρας.

Ο αμπελώνας της Σαντορίνης αποτελεί γεωργική γης Υψηλής Φυσικής Αξίας (ΗΝΥ), με συνολική έκταση 1.500 Ha περίπου. Πρόκειται για ένα πανάρχαιο αμπελώνα ηλικίας, όπως υπολογίζεται, 3.500 ετών. Αποτελεί μια μεγάλη αμπελογραφική συλλογή, αφού διασώζει περισσότερες από 50 ποικιλίες αμπέλου, ορισμένες από τις οποίες είναι σπάνιες και έχουν μοναδικά αμπελογραφικά και οινολογικά χαρακτηριστικά. Τα πρέμνα του είναι αυτόριζα, δεν είναι εμβολιασμένα σε αμερικάνικα υποκείμενα αμπέλου, αφού το αμμώδες έδαφος της Σαντορίνης δεν επέτρεψε στο έντομο της φυλλοξήρας να εγκατασταθεί σ' αυτό.

Οι δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της δράσης είναι πενταετούς διάρκειας και εφαρμόζονται σε σταθερά αγροτεμάχια καθόλη τη διάρκεια της πενταετίας τα οποία κατέχονται νόμιμα κατ' έτος και καθ' όλη την περίοδο της δέσμευσης. Οι δεσμεύσεις συνίστανται στα παρακάτω:

α) Διατήρηση του παραδοσιακού τρόπου κλαδέματος.

β) Δημιουργία χώρου οικολογικής αντιστάθμισης πέριξ του αγροτεμαχίου ελάχιστου πλάτους 0,5μ. στον οποίο εφαρμόζεται χειρονακτική ζιζανιοκτονία.

Γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής: Νησιά Θήρας (Σαντορίνη) και Θηρασίας.

2.1.4 Μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα

Η σημαντική αύξηση των εκτάσεων που χαρακτηρίζονται ως «περιοχές ευπρόσβλητες από τη νιτρορύπανση» και αποτελούν πλέον περιοχές εφαρμογής της δράσης «Μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα» καθώς και η επέκταση του πεδίου εφαρμογής της δράσης σε σημαντικούς υδροτόπους της χώρας, αναμένεται να επιφέρει μείωση της ρύπανσης τόσο από νιτρικά ιόντα όσο και από άλλες ρυπογόνες εισροές (φωσφορικά ιόντα, φυτοπροστατευτικά προϊόντα) στις «νέες» περιοχές

εφαρμογής. Επιπλέον η υλοποίηση της δράσης στις «παλιές» ευπρόσβλητες από τη νιτρορύπανση περιοχές, θα σταθεροποιήσει σε χαμηλά επίπεδα ή θα μειώσει περαιτέρω τις ρυπογόνες εισροές στους υδατικούς αποδέκτες των περιοχών αυτών. Συνολικά η εφαρμογή της δράσης αναμένεται να έχει ως αποτέλεσμα την άμεση μείωση της ρύπανσης του νερού από τη γεωργική δραστηριότητα και την ταχύτερη απορρύπανση των υπόγειων και επιφανειακών νερών. Επιπλέον, αναμένεται μείωση της χρήσης νερού για γεωργική δραστηριότητα, αντίστοιχη με το μέγεθος των εκτάσεων στις οποίες θα εφαρμοστούν οι δεσμεύσεις της αγρανάπαυσης και της αμειψισποράς. Οι δεσμεύσεις που δύνανται να εφαρμοστούν στο πλαίσιο της δράσης είναι οι παρακάτω:

1. Αγρανάπαυση γεωργικής έκτασης που αντιστοιχεί τουλάχιστον στο 30% της αρδεύσιμης έκτασης.
2. Ξηρική αμειψισπορά που εφαρμόζεται τουλάχιστον στο 30% της αρεύσιμης έκτασης. Ως καλλιέργειες αμειψισποράς εγκαθίστανται καλλιέργειες που παραδοσιακά καλλιεργούνται ως ξηρικές.
3. Χλωρά λίπανση με φυτά εδαφοκάλυψης στις δενδροκαλλιέργειες που αντιστοιχεί τουλάχιστον στο 20% της αρεύσιμης έκτασης. Τα είδη που χρησιμοποιούνται είναι είτε χειμερινά ψυχανθή είτε μίγματα χειμερινών ψυχανθών με σιτηρά, αναπτύσσονται κατά τη διάρκεια του χειμώνα και ενσωματώνονται στο έδαφος περί τα τέλη χειμώνα - αρχές άνοιξης.
4. Παρυδάτια ζώνη ανάσχεσης πλάτους τουλάχιστον πέντε (5) μέτρων, κατά μέσο όρο, σε αρδεύσιμα αγροτεμάχια που εφάπτονται με επιφανειακά ύδατα (ποτάμια, υδατορέματα, λίμνες, αρδευτικές διώρυγες, αποστραγγιστικές τάφρους κ.α.).

2.1.5 Περιβαλλοντική αναβάθμιση υποβαθμισμένων βοσκοτόπων

Η δράση αφορά την ενίσχυση της βλάστησης σε υποβαθμισμένους βοσκότοπους, προκειμένου να αυξηθεί η πυκνότητα της βλάστησης, να βελτιωθεί η χλωριδική σύνθεση και να περιοριστεί η διάβρωση του εδάφους που είναι και το μεγαλύτερο πρόβλημα στις περιοχές αυτές.

Η Δράση θα εφαρμοστεί σε ιδιωτικούς και σε δημόσιους βοσκότοπους των οποίων η βλάστηση είναι υποβαθμισμένη σύμφωνα με όσα αναφέρονται στα κατά τόπους διαχειριστικά σχέδια βόσκησης. Ο βοσκότοπος θα πρέπει να κατέχεται νόμιμα κατ' έτος και για όλη την περίοδο της δέσμευσης.

Οι δεσμεύσεις είναι πενταετούς διάρκειας και εφαρμόζονται σε καθορισμένους βοσκοτόπους καθόλη τη διάρκεια της πενταετίας που κατέχονται νόμιμα κατ' έτος και καθ' όλη την περίοδο της δέσμευσης.

Στο πλαίσιο της δράσης οι δικαιούχοι αναλαμβάνουν μία από τις δύο ή και τις δύο ακόλουθες δεσμεύσεις:

- Αναχλόαση του ενταγμένου βοσκοτόπου που συνίσταται στη σπορά ή/και φύτευση φυτικών ειδών της ελληνικής χλωρίδας που ευδοκούν στην περιοχή και στις απαραίτητες σχετικές καλλιεργητικές φροντίδες σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στη μελέτη εφαρμογής. Περίφραξη του ενταγμένου βοσκοτόπου.
- Εκ περιτροπής βόσκηση που συνίσταται στη μη βόσκηση τμήματος του βοσκότοπου επί ένα εξάμηνο ανά έτος και για όσα έτη προβλέπεται στη μελέτη εφαρμογής, ώστε να ενισχυθεί η φυσική του αναβλάστηση. Περίφραξη του ενταγμένου βοσκοτόπου.

Οι δεσμεύσεις είναι πενταετούς διάρκειας και εφαρμόζονται σε καθορισμένους βοσκοτόπους καθόλη τη διάρκεια της πενταετίας που κατέχονται νόμιμα κατ' έτος και καθ' όλη την περίοδο της δέσμευσης. Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής της δράσης καλύπτει όλη τη χώρα.

2.1.6 Διαχείριση φυτικών υπολειμμάτων των κλαδεμάτων στην ελαιοκαλλιέργεια

Η δέσμευση συνίσταται στη διαχείριση των φυτικών υπολειμμάτων των κλαδεμάτων στην ελαιοκαλλιέργεια με στόχο τόσο τον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή όσο και τη βελτίωση της δομής και την αύξηση της οργανικής ουσίας του εδάφους. Η συνηθισμένη πρακτική διαχείρισης των κλαδεμάτων των ελαιόδεντρων είναι η καύση τους στο χωράφι. Η πρακτική αυτή έχει πολλά μειονεκτήματα τα κυριότερα των οποίων είναι η απελευθέρωση στην ατμόσφαιρα αερίων θερμοκηπίου και η

καταστροφή οργανικής ουσίας. Στο πλαίσιο της δράσης, οι δικαιούχοι αναλαμβάνουν τη δέσμευση να εφαρμόζουν την πρακτική του θρυμματισμού των κλαδεμάτων μετά το κλάδεμα των δέντρων, την απόθεσή τους στην επιφάνεια του εδάφους και την παραμονή των προϊόντων θρυμματισμού στο έδαφος για ένα τουλάχιστον εξάμηνο. Στο πλαίσιο αυτής της πρακτικής, τα κλαδέματα της ελιάς με διάμετρο μικρότερη των 6-7 εκατοστών θρυμματίζονται και είτε αποτίθενται απευθείας στην εδαφική επιφάνεια του αγροτεμαχίου είτε αναμιγνύονται με προϊόντα κομποστοποίησης και στη συνέχεια αποτίθενται στο έδαφος.

Οι δεσμεύσεις είναι πενταετούς διάρκειας το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής της δράσης καλύπτει όλη τη χώρα.

2.1.7 Εναλλακτική καταπολέμηση ζιζανίων στους ορυζώνες

Η δράση συνίσταται στην εφαρμογή της καλλιεργητικής πρακτικής της ψευδοσποράς στη ρυζοκαλλιέργεια με στόχο τη μείωση της χρήσης των ζιζανιοκτόνων στους ορυζώνες και τη μείωση της επικινδυνότητας για τη βιοποικιλότητα από τη χρήση γεωργικών φαρμάκων.

Η πρακτική της ψευδοσποράς συνίσταται στα εξής:

- Κατάκλυση του αγροτεμαχίου με μικρή ποσότητα νερού πριν τη σπορά του ρυζιού, προκειμένου να βλαστήσουν τα ζιζάνια.
- Άντληση του νερού και διοχέτευση του σε γειτονικούς υδάτινους αποδέκτες (ποτάμια, έλη κλπ.).
- Ανάπτυξη ζιζανίων.
- Μηχανική καταστροφή των ζιζανίων πριν τη σπορά του ρυζιού.

Οι δεσμεύσεις είναι πενταετούς διάρκειας και η περιοχή παρέμβασης της δράσης περιλαμβάνει τις σημαντικότερες περιοχές συστηματικής ρυζοκαλλιέργειας της χώρας.

2.1.8 Εφαρμογή της μεθόδου σεξουαλικής σύγχυσης των μικρολεπιδοπτέρων (Κομφούζιο)

Η δράση αφορά στην εφαρμογή της μεθόδου της σεξουαλικής σύγχυσης των μικρολεπιδοπτέρων – εχθρών της ροδακινιάς, νεκταρινιάς, βερικοκιάς

δαμασκηνιάς, μηλιάς, αχλαδιάς, κυδωνιάς, αμπελιού, εσπεριδοειδών και βαμβακιού με στόχο τον μετριασμό της επιβάρυνσης των περιοχών που καλλιεργείται εντατικά τα είδη αυτά από χημικά εντομοκτόνα.

Η δέσμευση είναι πενταετούς διάρκειας, και η περιοχή παρέμβασης της δράσης περιλαμβάνει τις περιοχές καλλιέργειας της ροδακινιάς, της βερικοκιάς, της νεκταρινιάς, της δαμασκηνιάς, της μηλιάς, της αχλαδιάς, της κυδωνιάς, του αμπελιού, των εσπεριδοειδών και του βαμβακιού της χώρας.

2.1.9 Διατήρηση απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων

Η Δράση έχει ως στόχο την στήριξη των κτηνοτρόφων που εκτρέφουν απειλούμενες αυτόχθονες φυλές αγροτικών ζώων. Η συγκεκριμένη δράση συμβάλλει στη διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας στον τομέα της ζωικής παραγωγής. Η διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας αποτελεί το πλέον σημαντικό εργαλείο για την γενετική παραλλακτικότητα που είναι βασική προϋπόθεση για την επιβίωση των ειδών, συνεισφέροντας αποφασιστικά στην αιφόρο ανάπτυξη και ισορροπία της φύσης. Επιπλέον, τα ζώα των σπάνιων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων:

- Είναι τα πλέον προσαρμοσμένα στις τοπικές κλιματολογικές συνθήκες επιδεικνύοντας ιδιαίτερη ανθεκτικότητα στις ακραίες τιμές των κλιματολογικών αλλαγών (ξηρασία, παγετός, υψηλές θερμοκρασίες κ.λ.π.) και στις ασθένειες.
- Αξιοποιούν με τον καλύτερο τρόπο τους υποβαθμισμένους και δυσπρόσιτους βοσκότοπους της χώρας.
- Επιδεικνύουν ιδιαίτερη ικανότητα επιβίωσης με περιορισμένους πόρους τροφής και νερού.

Επιπλέον, οι γονιδιακές δεξαμενές των σπάνιων φυλών αγροτικών ζώων περιέχουν γονίδια, τα οποία ενώ σήμερα φαίνεται να μην έχουν οικονομική σημασία, είναι δυνατόν στο μέλλον να αποβούν πολύτιμα, εάν μεταβληθούν οι οικονομικές, κοινωνικές, επιστημονικές και οικολογικές συνθήκες άσκησης της ζωικής παραγωγής. Η δέσμευση είναι πενταετούς διάρκειας και το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής της δράσης καλύπτει όλη τη χώρα.

2.1.10 Προστασία τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών - ποικιλιών που κινδυνεύουν από γενετική διάβρωση

Η δράση αφορά την προστασία τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών - ποικιλιών που κινδυνεύουν από γενετική διάβρωση μέσω προώθησης της καλλιέργειάς τους (*in situ conservation*). Οι συνήθως χαμηλές αποδόσεις των τοπικών ποικιλιών έχουν ως αποτέλεσμα την απώλεια εισοδήματος των παραγωγών που επιλέγουν να τις καλλιεργήσουν. Συνεπώς, η οικονομική στήριξη μέσω της δράσης αποτελεί βασικό κίνητρο για τη διατήρηση των τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών - ποικιλιών αφού αναπληρώνει την ως άνω αναφερόμενη απώλεια εισοδήματος.

Σκοπός της δράσης είναι:

- Η προστασία της γεωργικής βιοποικιλότητας και της γενετικής ποικιλότητας, μεταξύ των ειδών και εντός των ειδών και η προστασία των αγροτικών οικοσυστημάτων.
- Η προστασία και αειφορική διαχείριση των φυτογενετικών πόρων.
- Η προώθηση καλλιέργειας τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών – ποικιλιών.
- Η στήριξη μικροκαλλιεργητών και γεωργών που διατηρούν ή επιθυμούν να καλλιεργήσουν τοπικούς αβελτίωτους πληθυσμούς - ποικιλίες.
- Η προστασία του δικαιώματος των καταναλωτών να επιλέγουν τροφή από τοπικούς αβελτίωτους πληθυσμούς – ποικιλίες.

Οι δικαιούχοι δεσμεύονται για τη διατήρηση ή αύξηση του αριθμού των επιλέξιμων ζώων για μία πενταετία. Επιλέξιμα για ενίσχυση είναι ζώα των αυτόχθονων φυλών που κινδυνεύουν με εξαφάνιση, δεδομένου ότι πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 7, παρ. 3 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 807/2014 και καταγράφονται στο Π.Δ 434/1995 όπως αυτές αναφέρονται στον Πίνακα Μ10-27. Οι αυτόχθονες φυλές που κινδυνεύουν με εξαφάνιση παρακολουθούνται από τα Κέντρα Γενετικής Βελτίωσης Ζώων τα οποία τηρούν και τα σχετικά γενεαλογικά βιβλία. Οι δικαιούχοι δεσμεύονται για τη διατήρηση ή αύξηση του αριθμού των επιλέξιμων ζώων για μία πενταετία.

Επιλέξιμα για ενίσχυση είναι ζώα των αυτόχθονων φυλών που κινδυνεύουν με εξαφάνιση, δεδομένου ότι πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 7, παρ. 3 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 807/2014 και καταγράφονται

στο Π.Δ 434/1995. Οι αυτόχθονες φυλές που κινδυνεύουν με εξαφάνιση παρακολουθούνται από τα Κέντρα Γενετικής Βελτίωσης Ζώων τα οποία τηρούν και τα σχετικά γενεαλογικά βιβλία.

Επιλέξιμα για ενίσχυση είναι τα κάτωθι:

- Θηλυκά βοοειδή ηλικίας άνω των έξι (6) μηνών.
- Θηλυκά αιγοπρόβατα ηλικίας άνω του ενός (1) έτους.
- Χοιρομητέρες.
- Αρσενικά και θηλυκά ιπποειδή άνω των έξι (6) μηνών.

2.2 Υπομέτρο 10.2

Στα πλαίσια του υπομέτρου 10.2 «διατήρηση και βιώσιμη χρήση και ανάπτυξη των γενετικών πόρων στη γεωργία» εφαρμόζονται οι εξής δράσεις:

- Γενετικοί πόροι στην κτηνοτροφία.
- Διατήρηση τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών - ποικιλιών στη γεωργία.

2.2.1 Γενετικοί πόροι στην κτηνοτροφία

Το παραγωγικό ζωικό γενετικό υλικό της Χώρας είναι τα καταγεγραμμένα και πιστοποιημένα ζώα καθαρών φυλών αγροτικών ζώων. Το εν λόγω υλικό καταγράφεται και πιστοποιείται με προγράμματα γενεαλογίας και ελέγχου αποδόσεων με σκοπό τη διατήρηση και αξιοποίηση των εγχώριων φυλών αγροτικών ζώων σε ένα σύγχρονο αναπτυξιακό μοντέλο βιώσιμης και πράσινης ανάπτυξης που διαχειρίζεται τους φυσικούς πόρους σε συνθήκες αειφορίας. Αναφέρεται σε συγκεκριμένες φυλές από βοοειδή, πρόβατα, αίγες, χοίρους και ίππους.

Δικαιούχοι: Αναγνωρισμένοι φορείς αναπαραγωγής καθαρών φυλών σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία καθώς και Ενώσεις, Συνεταιρισμοί και λοιπά συλλογικά νομικά πρόσωπα που διαθέτουν νομική υπόσταση και ασκούν κτηνοτροφικές δραστηριότητες οι ίδιοι ή/και τα μέλη τους.

2.2.2 Διατήρηση τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών - ποικιλιών στη γεωργία

Στόχος της δράσης είναι η ex situ διατήρηση τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών ποικιλιών στη γεωργία.

Αναγνωρισμένοι φορείς (Τράπεζα Γενετικού Υλικού, Γεωπονικά Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα κτλ.) αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν τον παραπάνω στόχο μέσω των παρακάτω ενεργειών:

- Τον αναπολλαπλασιασμό των τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών –ποικιλιών της δράσης Προστασίας τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών – ποικιλιών.
- Τον ολοκληρωμένο προσδιορισμό της ταυτότητας των τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών - ποικιλιών με τη χρήση μορφολογικών και μοριακών δεικτών στο επίπεδο τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών-ποικιλιών.
- Την ενημέρωση - κατάρτιση των γεωργών σε θέματα καλλιέργειας, διατήρησης και προώθησης των τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών - ποικιλιών και των προϊόντων.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 3. ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

- ▶ Περιγραφή του θεσμικού πλαισίου για την Βιολογική Γεωργία.
- ▶ Αναλυτική περιγραφή του Καν. (ΕΚ) 834/2007 «για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων» που θέτει το θεσμικό πλαίσιο για την Βιολογική καλλιέργεια στην ΕΕ, για θέματα φυτικής παραγωγής.
- ▶ Αναλυτική περιγραφή του Καν. (ΕΚ) 889/2008 “σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων” που θέτει το θεσμικό πλαίσιο για την Βιολογική καλλιέργεια στην ΕΕ, για θέματα φυτικής παραγωγής.
- ▶ Περιγραφή του θεσμικού πλαισίου για την Βιολογική Κτηνοτροφία.
- ▶ Αναλυτική περιγραφή του Καν. (ΕΚ) 889/2008 για θέματα ζωικής παραγωγής.

3.1 Περιγραφή του Θεσμικού πλαισίου για την Βιολογική Γεωργία

Η βιολογική γεωργία αποτελεί ένα ολιστικό σύστημα διαχείρισης παραγωγής που συμβάλλει σημαντικά στην αντιμετώπιση της παγκόσμιας ρύπανσης και στην επίτευξη Αειφόρων Αναπτυξιακών στόχων.

Βιολογικά 1.0 - Πρωτοπόροι από όλο τον κόσμο

Πρωτοποριακοί οραματιστές από διάφορα μέρη στον κόσμο οι οποίοι είδαν τη διασύνδεση μεταξύ της τροφής, τον τρόπο που παράγουμε αυτή την τροφή, την υγεία των ανθρώπων και του πλανήτη (ξεκίνησε πριν 100 χρόνια).

Βιολογικά 2.0 – Κανονισμός και Επίδοση

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970, τα βιολογικά κινήματα διαμόρφωσαν από τα οράματα των πρωτοπόρων μια πρακτική πραγματικότητα. Αναπτύχθηκαν πρότυπα παραγωγής και επεξεργασίας από πολλούς ιδιωτικούς φορείς και από τις κυβερνήσεις και εισηχθήσαν συστήματα πιστοποίησης για την απόκτηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των φορέων χάραξης πολιτικής. Ο αριθμός των βιολογικών παραγωγών καθώς και η κατανάλωση των βιολογικών προϊόντων αυξήθηκαν σε πολλά μέρη του κόσμου.

Βιολογικά 3.0 - Ευρεία χρήση των αειφορικών συστημάτων

Η βιολογική γεωργία είναι πλέον σε θέση να βοηθήσει τη γεωργία παγκοσμίως και τα συστήματα παραγωγής τροφίμων να γίνουν περισσότερο βιώσιμα (αειφορική γεωργία).

Βιολογικά 3.0 - Στόχος και έννοια

Στόχος είναι να καταστήσει ικανή μία εκτεταμένη χρήση πραγματικά βιώσιμων συστημάτων καλλιέργειας και οι αγορές να βασίζονται σε βιολογικές αρχές και να εμποτιστούν με μία κουλτούρα καινοτομίας, προοδευτικής βελτίωσης ως προς τη κάλλιστη μέθοδο, διαυγούς συνοχής, εσωτερικής συνεργασίας, ολιστικών συστημάτων, και αληθινής τιμολογιακής εκτίμησης (Arbenz et al. 2016).

Τα Βιολογικά 3.0 χαρακτηρίζονται ως ένα μοντέρνο, καινοτόμο σύστημα καλλιέργειας που ενσωματώνει ολιστικά το τοπικό και περιφερειακό γενικό πλαίσιο συμπεριλαμβανομένου της οικολογίας, της οικονομίας, της κοινωνίας, του πολιτισμού και της ανάληψης ευθυνών. Η αναγέννηση των πόρων, η υπευθυνότητα στη παραγωγή, η επάρκεια στη κατανάλωση, καθώς και η ηθική και η πνευματική ανάπτυξη των ανθρώπινων αξιών, πρακτικών και συνηθειών είναι έννοιες που καθοδηγούν την ανοικοδόμηση μίας νέας κουλτούρας βιολογικών που μπορούν να οδηγήσουν σε κοινωνική ανάπτυξη. Ο πυρήνας των βιολογικών 3 είναι ο ενεργός δεσμός μεταξύ καταναλωτών και παραγωγών, που περιλαμβάνει τις ιστορίες των προϊόντων και της παραγωγής και τα πολλαπλά οφέλη της βιολογικής γεωργίας. Κατά βάση τα βιολογικά 3 δεν είναι ρυθμιστικά αλλά περιγραφικά: αντί να επιβάλλουν μια σειρά ελάχιστων κανόνων για να επιτύχουν ένα τελικό στατικό αποτέλεσμα, αυτό το μοντέλο βασίζεται στο αποτέλεσμα και διαρκώς προσαρμόζεται σε τοπικό γενικό πλαίσιο.

Τα Βιολογικά 3 ακόμα εδραιώνονται σε ξεκάθαρα καθορισμένες ελάχιστες απαιτήσεις όπως εκείνες διατηρούνται από πολλούς κυβερνητικούς κανονισμούς και ιδιωτικά προγράμματα σε όλο τον κόσμο, και στους στόχους των απαιτήσεων προτύπων της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κινημάτων Βιολογικής Γεωργίας (IFOAM). Επίσης επεκτείνεται πέρα από αυτές τις βασικές απαιτήσεις: Κάνει έκκληση για μία κουλτούρα διαρκούς βελτίωσης μέσω ιδιωτικών πρωτοβουλιών αλλά και πρωτοβουλιών που καθοδηγούνται από ενδιαφερόμενα μέρη ως προς τη κάλλιστη εφαρμογή που βασίζεται σε τοπικές προτεραιότητες, και όπως αυτή περιγράφεται στις κατευθυντήριες γραμμές για τη καλύτερη εφαρμογή της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κινημάτων Βιολογικής Γεωργίας- Διεθνή Βιολογικά (Arbenz et al. 2016).

Βιολογικά 3.0 - Στρατηγική

Η στρατηγική των βιολογικών 3 περιλαμβάνει έξι κύρια χαρακτηριστικά, που προωθούν διαρκώς τη ποικιλομορφία που βρίσκεται στο επίκεντρο των βιολογικών:

- **Μία κουλτούρα της καινοτομίας**, για να προσελκύσει τη μετατροπή και την υιοθέτηση των καλύτερων εφαρμογών από περισσότερους αγρότες. Τα βιολογικά 3 προληπτικά ανιχνεύουν παραδοσιακές και προσφάτως ανακλύπτουσες καινοτομίες και τις αξιολογούν για κινδύνους αντίκτυπου και προοπτικών.
- **Διαρκής βελτίωση για τη καλύτερη εφαρμογή**, για τους λειτουργούς σε όλη την αλυσίδα αξιών που καλύπτει όλες τις διαστάσεις της βιωσιμότητας: οικολογία, κοινωνία, οικονομία, πολιτισμό και ανάληψη ευθυνών.
- **Διαφορετικοί τρόποι διασφάλισης της διαφάνειας και της ακεραιότητας**, για τη διευρυμένη χρήση της βιολογικής γεωργίας πέρα από την πιστοποίηση από τρίτους.
- **Ευρύτερου ενδιαφέροντος βιωσιμότητα**, μέσω προληπτικών συμμάχων ανοικοδόμησης με πολλά κινήματα και οργανισμούς που έχουν συμπληρωματικές προσεγγίσεις στην πραγματικά βιώσιμη τροφή και καλλιέργεια. Ωστόσο, ξεκάθαρα διαχωρίζει τη θέση της από τα μη βιώσιμα συστήματα γεωργίας και τις πρωτοβουλίες επίπλαστης οικολογικής συνειδήσεως.
- **Εξουσιοδότηση από τον γεωργό στον τελικό καταναλωτή**, να αναγνωρίσει την αλληλεξάρτηση και τον πραγματικό δεσμό κατά μήκος της αλυσίδας αξιών και επίσης σε εδαφική βάση. Αναγνωρίζει ιδιαίτερα τη θέση-κλειδί των μικροκαλλιεργητών εντός οικογένειας, των σχέσεων των δυο φύλων και της δικαιοσύνης στο εμπόριο.
- **Πραγματική αξία και λογιστική κόστους**, να εσωτερικεύσει τα κόστη και τα οφέλη, να ενθαρρύνει τη διαύγεια για τους καταναλωτές και τους υπεύθυνους για τη χάραξη πολιτικής και να δώσει στους γεωργούς τη δυνατότητα να είναι πλήρεις συνεργάτες (Arbenz et al. 2016).

Το διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον των καταναλωτών για προϊόντα που εκτός από ποιοτικά και γευστικά είναι ασφαλή και υγιεινά, ώθησε την Ευρωπαϊκή επιτροπή αρχικά το 1991 και κατόπιν το 2007 με τους Καν. (ΕΚ) 834/2007 και Καν. (ΕΚ) 889/2008 στην θεσμοθέτηση κανόνων που θέτουν το πλαίσιο για την Βιολογική Γεωργία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Baker et al. 2002, Gomez and Thivant 2015). Ο γνώμονας της Ευρωπαϊκής επιτροπής κατά την

σύνταξη του κανονισμού ήταν ο προσανατολισμός στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων για την ικανοποίηση του καταναλωτικού κοινού και την τόνωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, η παρακολούθηση των νέων δεδομένων στην παραγωγή γεωργικών προϊόντων που επιτρέπουν την διάδοση μεθόδων παραγωγής φιλικότερων στο περιβάλλον, την αναγνωρισιμότητα των προϊόντων από τους καταναλωτές και την μείωση φαινομένων αθέμιτου ανταγωνισμού (ΚΑΝ (ΕΚ) 834/2007). Παράλληλα δόθηκαν κίνητρα στους παραγωγούς μέσω ενισχύσεων για την επέκταση της διείσδυσης της Βιολογικής Γεωργίας με αποτέλεσμα αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα να καλλιεργείται ένα ποσοστό περίπου 6% της συνολικής γεωργικής γης με τον βιολογικό τρόπο παραγωγής ενώ σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες το ποσοστό ξεπερνά το 10% και φτάνει μέχρι το 21% στη Αυστρία. Κάθε χρόνο στην ΕΕ 500.000 εκτάρια εγγράφονται ως νέες βιοκαλλιέργειες, ωστόσο παρά την ταχεία διάδοση του Βιολογικού τρόπου παραγωγής, η αγορά της ΕΕ σε βιολογικά προϊόντα είναι ελλειμματική.

3.2 Αναλυτική περιγραφή του Καν. (ΕΚ) 834/2007

Αναλυτική περιγραφή του Καν. (ΕΚ) 834/2007 «για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων» που θέτει το θεσμικό πλαίσιο για την Βιολογική καλλιέργεια στην ΕΕ, για θέματα φυτικής παραγωγής

Με τον Καν. (ΕΚ) 834/2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όρισε το θεσμικό πλαίσιο για την Βιολογική καλλιέργεια στην ΕΕ, με στόχο την παραγωγή ποιοτικών, τροφίμων για τους καταναλωτές και την προστασία του περιβάλλοντος. Ο Κανονισμός έχει ισχύ σε όλη την παραγωγική αλυσίδα. Πέραν αυτών η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την εισαγωγή του Κανονισμού είχε ως στόχους και τα παρακάτω:

1. Τον περιορισμό του αθέμιτου ανταγωνισμού στον τομέα των Βιολογικών προϊόντων και την ρύθμιση της αγοράς στην ΕΕ αλλά και των εισαγωγών.
2. Την απλούστευση και την εναρμόνιση κατά το δυνατόν του ελεγκτικού μηχανισμού και του θεσμικού πλαισίου εντός της ΕΕ.
3. Την περεταίρω ανάπτυξη της Βιολογικής Γεωργίας στην ΕΕ.

4. Την προστασία των βιολογικών προϊόντων από την επιμόλυνση από Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς (ΓΤΟ).
5. Την μείωση ανάγκης για εισροές και ενέργεια καθώς και της εξάρτησης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων από τις μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
6. Στην αύξηση της γονιμότητας των εδαφών, και στη μείωση της διάβρωσης μέσω των καλλιεργητικών πρακτικών και στην προστασία της βιοποικιλότητας.
7. Στην μείωση της ανάγκης για εισροές φυτοπροστασίας μέσω επιλογής κατάλληλου πολλαπλασιαστικού υλικού και με καλλιεργητικές τεχνικές.
8. Στην προσαρμογή των προτύπων με τις κατά τόπους περιβαλλοντικές συνθήκες ώστε η εφαρμογή τους να είναι ευκολότερη από τους παραγωγούς.
9. Στην ισχυροποίηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στα βιολογικά προϊόντα και στην απλοποίηση της σήμανσης ώστε τα προϊόντα να είναι εύκολα διακριτά στην αγορά.

3.2.1 Ορισμοί (Καν. (ΕΚ) 834/2007)

Παρακάτω παρατίθενται οι ορισμοί ακριβώς όπως καταγράφονται στον Καν. (ΕΚ) 834/2007:

1. «Βιολογική παραγωγή»: η χρήση της μεθόδου παραγωγής σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζονται στον παρόντα κανονισμό σε όλα τα στάδια παραγωγής, παρασκευής και διανομής.
2. «Στάδια παραγωγής, παρασκευής και διανομής»: κάθε στάδιο από την πρωτογενή παραγωγή βιολογικού προϊόντος, συμπεριλαμβανομένης και αυτής, έως και την αποθήκευση, τη μεταποίηση, τη μεταφορά, την πώληση ή τον εφοδιασμό του τελικού καταναλωτή, συμπεριλαμβανομένων, ανάλογα με την περίπτωση, των δραστηριοτήτων επισήμανσης, διαφήμισης, εισαγωγής, εξαγωγής και υπεργολαβίας.
3. «Βιολογικό»: προερχόμενο από τη βιολογική παραγωγή ή σχετιζόμενο με αυτή.

4. «Επιχείρηση»: τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που έχουν ευθύνη να εξασφαλίζουν ότι πληρούνται οι απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού στις βιολογικές επιχειρήσεις που ελέγχουν.
5. «Φυτική παραγωγή»: η παραγωγή προϊόντων γεωργικών καλλιεργειών, συμπεριλαμβανομένης της συγκομιδής προϊόντων άγριων φυτών για εμπορικούς σκοπούς.
6. «Ζωική παραγωγή»: η παραγωγή κατοικίδιων ή εξημερωμένων χερσαίων ζώων (συμπεριλαμβανομένων των εντόμων).
7. Εφαρμόζεται ο ορισμός της «υδατοκαλλιέργειας» του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 2006, για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.
8. «Μετατροπή»: η μετάβαση από μη βιολογική σε βιολογική γεωργία εντός ορισμένης χρονικής περιόδου, στη διάρκεια της οποίας εφαρμόζονται οι διατάξεις περί βιολογικής παραγωγής.
9. «Παρασκευή»: οι εργασίες διατήρησης ή/και μεταποίησης βιολογικών προϊόντων (συμπεριλαμβανομένων της σφαγής και του τεμαχισμού, στην περίπτωση των κτηνοτροφικών προϊόντων), καθώς και η συσκευασία, η επισήμανση ή/και οι μεταβολές στη σχετική με τη βιολογική μέθοδο παραγωγής επισήμανση.
10. Εφαρμόζονται οι ορισμοί των όρων «τρόφιμα», «ζωοτροφές» και «διάθεση στην αγορά» του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων.
11. «Επισήμανση»: κάθε όρος, λέξη, σχετική ένδειξη, διακριτικό στοιχείο, εμπορικό σήμα, εμπορική επωνυμία, εικόνα ή σύμβολο που αφορά και τοποθετείται στη συσκευασία, στα έγγραφα, στις επιγραφές, στις ετικέτες, στο περιθώριο, στους δακτυλίους ή στις στεφάνες που συνοδεύουν προϊόντα ή αναφέρονται σε αυτά.

12. Εφαρμόζεται ο ορισμός του όρου «προσσκευασμένα τρόφιμα» του άρθρου 1 παράγραφος 3 στοιχείο (β) της οδηγίας 2000/13/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2000, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των τροφίμων.
13. «Διαφήμιση»: κάθε παρουσίαση στο κοινό, με μέσα άλλα πλην της ετικέτας, η οποία έχει ως σκοπό ή είναι πιθανόν να επηρεάσει και να διαμορφώσει τη στάση, τις πεποιθήσεις και τη συμπεριφορά με στόχο την άμεση ή έμμεση προώθηση της πώλησης βιολογικών προϊόντων.
14. «Αρμόδια αρχή»: η κεντρική αρχή κράτους μέλους που είναι αρμόδια για την οργάνωση των επισήμων ελέγχων στον τομέα της βιολογικής παραγωγής σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, ή άλλη αρχή στην οποία έχει μεταβιβασθεί η συγκεκριμένη αρμοδιότητα· περιλαμβάνει επίσης, εφόσον ενδείκνυται, την αντίστοιχη αρχή τρίτης χώρας.
15. «Αρχή ελέγχου»: δημόσιος διοικητικός οργανισμός κράτους μέλους στον οποίον η αρμόδια αρχή έχει μεταβιβάσει, εν όλω ή εν μέρει, τη δική της αρμοδιότητα ελέγχου και πιστοποίησης στον τομέα της βιολογικής παραγωγής, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού· περιλαμβάνει επίσης, εφόσον ενδείκνυται, την αντίστοιχη αρχή τρίτης χώρας ή την αντίστοιχη αρχή που ασκεί τη δραστηριότητά της σε τρίτη χώρα.
16. «Φορέας ελέγχου»: ανεξάρτητος ιδιωτικός φορέας που διενεργεί ελέγχους και πιστοποιήσεις στον τομέα της βιολογικής παραγωγής, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού· περιλαμβάνει επίσης, εφόσον ενδείκνυται, τον αντίστοιχο φορέα τρίτης χώρας ή τον αντίστοιχο φορέα που ασκεί τη δραστηριότητά του σε τρίτη χώρα.
17. «Σήμα συμμόρφωσης»: βεβαίωση, σε μορφή σήματος, της συμμόρφωσης προς ένα συγκεκριμένο σύνολο προτύπων ή άλλων εγγράφων τυποποίησης.
18. Εφαρμόζεται ο ορισμός του όρου «συστατικό» του άρθρου 6 παράγραφος 4 της οδηγίας 2000/13/EK.

19. Εφαρμόζεται ο ορισμός του όρου «φυτοπροστατευτικά προϊόντα» του άρθρου 2 σημείο 1 της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1991, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων.
20. Εφαρμόζεται ο ορισμός του όρου «γενετικώς τροποποιημένος οργανισμός (ΓΤΟ)» της οδηγίας 2001/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον και την κατάργηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου και που δεν έχει προκύψει με τις τεχνικές γενετικής τροποποίησης που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι.Β της εν λόγω οδηγίας.
21. «Παραγόμενα/που παράγονται από ΓΤΟ»: που προέρχονται από ΓΤΟ, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, αλλά δεν περιέχουν ούτε αποτελούνται από ΓΤΟ.
22. «Παραγόμενα/που παράγονται με ΓΤΟ»: που προέρχονται, με τη χρήση ΓΤΟ, ως οι τελευταίοι ζώντες οργανισμοί στην παραγωγική διαδικασία, αλλά δεν περιέχουν ούτε αποτελούνται από ΓΤΟ.
23. Εφαρμόζεται ο ορισμός του όρου «πρόσθετες ύλες ζωοτροφών» του άρθρου 2 παράγραφος 2 στοιχείο (α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1831/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, για τις πρόσθετες ύλες που χρησιμοποιούνται στη διατροφή των ζώων.
24. Ο όρος «ισοδύναμα», σε περιγραφές διαφορετικών συστημάτων ή μέτρων, σημαίνει ότι αυτά είναι ικανά να ανταποκριθούν στους ίδιους στόχους και στις ίδιες αρχές με την εφαρμογή κανόνων που εξασφαλίζουν το ίδιο επίπεδο εξασφάλισης της συμμόρφωσης.
25. «Βοηθητικό μέσο επεξεργασίας»: ουσία που δεν καταναλώνεται ως συστατικό τροφίμων κάθε αυτό και χρησιμοποιείται σκόπιμα για τη μεταποίηση πρώτων υλών, τροφίμων ή των συστατικών τους, για την επίτευξη συγκεκριμένου τεχνολογικού σκοπού κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας ή της μεταποίησης και που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την όχι σκόπιμη αλλά τεχνικά αναπόφευκτη παρουσία καταλοίπων της ουσίας ή παραγώγων της στο τελικό προϊόν, υπό τον όρο ότι τα

κατάλοιπα αυτά δεν παρουσιάζουν κίνδυνο για την υγεία και δεν έχουν τεχνολογική επίδραση στο τελικό προϊόν.

26. Εφαρμόζεται ο ορισμός του όρου «ιονίζουσα ακτινοβολία» του άρθρου 1 της οδηγίας 96/29/Ευρατόμ, της 31ης Μαΐου 1996, για τον καθορισμό των βασικών κανόνων ασφάλειας για την προστασία της υγείας των εργαζομένων και του πληθυσμού από τους κινδύνους που προκύπτουν από ιονίζουσες ακτινοβολίες, και όπως περιορίζεται από το άρθρο 1 παράγραφος 2 της οδηγίας 1999/2/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Φεβρουαρίου 1999, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών όσον αφορά τα τρόφιμα και τα συστατικά τροφίμων που έχουν υποστεί επεξεργασία με ιονίζουσα ακτινοβολία.
27. «Επιχειρήσεις ομαδικής εστίασης»: η παρασκευή οργανικών προϊόντων τα εστιατόρια, τα νοσοκομεία, τα κυλικεία και άλλες ανάλογες επιχειρήσεις τροφίμων στο σημείο πώλησης ή παράδοσης στον τελικό καταναλωτή.

3.2.2 Γενικές Αρχές (Καν. (ΕΚ) 834/2007)

Η Βιολογική παραγωγή ακολουθεί τις ακόλουθες αρχές:

1. Σχεδιάζεται ώστε να αξιοποιούνται όλοι οι φυσικοί πόροι και οι βιολογικές διεργασίες χρησιμοποιώντας μεθόδους που:

- Χρησιμοποιούν ζώντες οργανισμούς και μηχανικές μεθόδους παραγωγής.
- Συμμορφώνονται με τις αρχές της αειφορικής διαχείρισης.
- Αποκλείουν την χρήση ΓΤΟ.
- Βασίζονται στην αξιολόγηση των κινδύνων και στη χρήση προληπτικών και προστατευτικών μέτρων.
- Περιορίζεται η χρήση εισροών, εφόσον όμως η χρήση τους είναι επιβεβλημένη τα υλικά αυτά πρέπει να είναι
 - ✓ -Υλικά βιολογικής παραγωγής.
 - ✓ -Φυσικές ουσίες ή ουσίες που παράγονται με φυσικό τρόπο.
 - ✓ -Ανόργανα λιπάσματα χαμηλής διαλυτότητας.

2. Περιορίζεται αυστηρά η χρήση συνθετικών υλικών.

3. Ο κανονισμός είναι δυνατό να προσαρμοστεί στις ειδικές τοπικές συνθήκες και τις καλλιεργητικές τεχνικές περιοχών της ΕΕ.

3.2.3 Ειδικές αρχές που εφαρμόζονται στη φυτική παραγωγή (Καν. (ΕΚ) 834/2007)

Επιπρόσθετα των Γενικών Αρχών, η βιολογική καλλιέργεια βασίζεται και στις παρακάτω αρχές:

1. Διατήρηση και βελτίωση της ζωής που φιλοξενεί το έδαφος και της φυσικής γονιμότητας, της σταθερότητας και της βιοποικιλότητας του εδάφους και αποτροπή και καταπολέμηση της συμπίεσης και της διάβρωσης του εδάφους και καλλιέργεια των φυτών πρωτίστως μέσω του εδαφικού οικοσυστήματος.
2. Ελαχιστοποίηση της χρήσης μη ανανεώσιμων πόρων και υλικών εξωτερικών προς την εκμετάλλευση, ενθαρρύνεται η χρήση προϊόντων που παράγονται εντός της εκμετάλλευσης (λχ κοπριά, φυτικά υπολείμματα-compost) αντί των εισροών που προέρχονται εκτός της εκμετάλλευσης.
3. Ανακύκλωση των αποβλήτων και των παραπροϊόντων ζωικής και φυτικής προέλευσης μέσω εισροής τους στη φυτική και τη ζωική παραγωγή.
4. Λαμβάνεται υπ' όψη το περιβάλλον και η οικολογική ισορροπία για την επιλογή καλλιεργητικών πρακτικών.
5. Διατήρηση της υγείας των φυτών με προληπτικά μέτρα, όπως η επιλογή κατάλληλων ειδών και ποικιλιών ανθεκτικών στα παράσιτα και τις ασθένειες, κατάλληλης αμειψισποράς, μηχανικών και φυσικών μεθόδων και η προστασία των φυσικών εχθρών των παρασίτων.

3.2.4 Κανόνες φυτικής παραγωγής (Καν. (ΕΚ) 834/2007)

1. Η βιολογική φυτική παραγωγή χρησιμοποιεί τεχνικές άρσης και καλλιέργειας που διατηρούν ή αυξάνουν τις οργανικές ύλες του εδάφους, βελτιώνουν τη σταθερότητα και τη βιοποικιλότητά του και αποτρέπουν τη συμπίεση και τη διάβρωσή του.

2. Η γονιμότητα και η βιολογική δραστηριότητα του εδάφους διατηρούνται και βελτιώνονται με πολυετή αμειψισπορά που περιλαμβάνει ψυχανθή και άλλες καλλιέργειες χλωρής λίπανσης, και με τη διασπορά κόπρου ζώων ή οργανικών υλών, αμφοτέρων κατά προτίμηση επεξεργασμένων σε μορφή ώστε να είναι εύκολα αφομοιώσιμα από τα φυτά και προέρχονται από βιολογική παραγωγή.
3. Επιτρέπεται η χρήση βιοδυναμικών παρασκευασμάτων.
4. Τα λιπάσματα και βελτιωτικά εδάφους επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται μόνο εφόσον έχουν εγκριθεί για χρήση σε βιολογικές παραγωγές.
5. Δεν χρησιμοποιούνται ανόργανα αζωτούχα λιπάσματα.
6. Όλες οι εφαρμοζόμενες τεχνικές φυτικής παραγωγής αποτρέπουν ή ελαχιστοποιούν τη συμβολή στη μόλυνση του περιβάλλοντος.
7. Η πρόληψη των ζημιών που προκαλούνται από βλαβερούς οργανισμούς, ασθένειες και ζιζάνια βασίζεται πρωτίστως στην προστασία από τους φυσικούς εχθρούς, στην επιλογή ειδών και ποικιλιών, στην αμειψισπορά και στις καλλιεργητικές τεχνικές και σε θερμικές διεργασίες.
8. Σε περίπτωση που έχει εντοπισθεί απειλή για τις καλλιέργειες, επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται φυτοπροστατευτικά προϊόντα μόνον εφόσον έχουν εγκριθεί για χρήση σε βιολογικές παραγωγές.
9. Για την παραγωγή προϊόντων εκτός σπόρων και αγενούς φυτικού πολλαπλασιαστικού υλικού, χρησιμοποιούνται μόνον σπόροι και πολλαπλασιαστικό υλικό που έχουν παραχθεί με βιολογική μέθοδο. Προς τούτο, το μητρικό φυτό, στην περίπτωση των σπόρων, και το γονικό φυτό, στην περίπτωση του αγενούς πολλαπλασιαστικού υλικού, έχουν παραχθεί σύμφωνα με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού τουλάχιστον επί μία γενεά ή, προκειμένου για πολυετείς καλλιέργειες, επί δύο καλλιεργητικές περιόδους.
10. Προϊόντα καθαρισμού και απολύμανσης στη φυτική παραγωγή χρησιμοποιούνται μόνο εφόσον έχουν εγκριθεί για χρήση σε βιολογικές παραγωγές.

3.2.5 Μετατροπή Εκμετάλλευσης (Καν. (ΕΚ) 834/2007)

Για τις εκμεταλλεύσεις στις οποίες αρχίζει η βιολογική παραγωγή, ισχύουν οι ακόλουθοι κανόνες:

1. Η περίοδος μετατροπής όταν η επιχείρηση κοινοποιήσει τη δραστηριότητά της στην αρμόδια αρχή και υποβάλει την εκμετάλλευσή της στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης.
2. Κατά την περίοδο μετατροπής, εφαρμόζονται όλοι οι κανόνες που καθορίζονται στον Καν. (ΕΚ) 834/2007.
3. Ορίζονται περίοδοι μετατροπής ειδικά για κάθε τύπο καλλιέργειας, σε γενικές γραμμές για τις πολυετείς καλλιέργειες ορίζεται χρόνος μετατροπής τρία έτη, για τις μονοετείς καλλιέργειες ορίζεται χρόνος μετατροπής δύο έτη (σε αυτά περιλαμβάνονται τόσο το Στάδιο ένταξης όσο και το Μεταβατικό στάδιο).
4. Σε γεωργική εκμετάλλευση ή μονάδα που εφαρμόζει εν μέρει βιολογικές μεθόδους παραγωγής και εν μέρει βρίσκεται σε φάση μετατροπής προς βιολογική παραγωγή, η επιχείρηση διατηρεί τα μεν βιολογικά παραγόμενα προϊόντα χωριστά από τα προς μετατροπή προϊόντα, τα δε ζώα χωριστά ή έτοιμα προς διαχωρισμό και τηρεί κατάλληλα αρχεία που αποδεικνύουν τον διαχωρισμό (δεν επιτρέπεται όμως η παράλληλη παραγωγή βιολογικών και ομοειδών συμβατικών προϊόντων από την εκμετάλλευση).
5. Για να καθορισθεί η προαναφερόμενη περίοδος μετατροπής, είναι δυνατόν να λαμβάνεται υπόψη μια περίοδος που προηγείται άμεσα της ημερομηνίας έναρξης της περιόδου μετατροπής, εφόσον συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις.

3.3 Αναλυτική περιγραφή του Καν. (ΕΚ) 889/2008

Αναλυτική περιγραφή του Καν. (ΕΚ) 889/2008 «σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση

και τον έλεγχο των προϊόντων» που θέτει το θεσμικό πλαίσιο για την Βιολογική καλλιέργεια στην ΕΕ, για θέματα φυτικής παραγωγής

3.3.1 Ορισμοί (συμπληρωματικά αυτών του Καν. (ΕΚ) 834/2007 (Καν. (ΕΚ) 889/2008)

1. «Μη βιολογικό»: προϊόντα που δεν προέρχονται από ή δεν συνδέονται με τρόπο παραγωγής σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και τον παρόντα κανονισμό.
2. «Εκμετάλλευση»: όλες οι μονάδες παραγωγής που λειτουργούν υπό ενιαία διαχείριση με στόχο την παραγωγή γεωργικών προϊόντων.
3. «Μονάδα παραγωγής»: όλα τα στοιχεία του ενεργητικού που χρησιμοποιούνται για ένα τομέα παραγωγής, όπως εγκαταστάσεις παραγωγής, αγροτεμάχια, βοσκότοποι, υπαίθριοι χώροι, κτίρια σταβλισμού των ζώων, τεχνητές λίμνες ιχθυοκαλλιέργειας, συστήματα συγκράτησης για φύκια ή ζώα υδατοκαλλιέργειας, παραχωρούμενες εκτάσεις ακτής ή θαλάσσιου βυθού, εγκαταστάσεις αποθήκευσης καλλιεργούμενων φυτών, φυτικών προϊόντων, φυκιών, ζωικών προϊόντων, πρώτων υλών και κάθε άλλης εισροής που συνδέεται με αυτό τον συγκεκριμένο τομέα παραγωγής.
4. «Υδροπονική παραγωγή»: η μέθοδος καλλιέργειας φυτών με τις ρίζες τους σε ανόργανο θρεπτικό διάλυμα μόνο ή σε αδρανές μέσο, όπως ο περλίτης, το χαλίκι ή οι ορυκτές ίνες, στο οποίο προστίθεται θρεπτικό διάλυμα.
5. «Ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές»: ανανεώσιμες, μη ορυκτές πηγές ενέργειας: αιολική, ηλιακή, γεωθερμική, κυματική, παλιρροϊκή, υδροηλεκτρική, αέρια υγειονομικής ταφής, αέρια από εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων και βιοαέρια.
6. «Φάκελος ελέγχου»: όλα τα στοιχεία και τα έγγραφα που διαβιβάζονται για τους σκοπούς του συστήματος ελέγχου, στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους ή στις αρχές και στους φορείς ελέγχου από επιχείρηση η οποία υπόκειται στο σύστημα ελέγχου.

7. «Συντήρηση»: κάθε ενέργεια, πέρα από την καλλιέργεια και τη συγκομιδή, που πραγματοποιείται στα προϊόντα, αλλά δεν χαρακτηρίζεται ως μεταποίηση.

3.3.2 Διαχείριση του εδάφους και λίπανση (Καν. (ΕΚ) 889/2008)

1. Όταν οι διατροφικές ανάγκες των φυτών δεν είναι δυνατόν να ικανοποιηθούν με καλλιεργητικά μέτρα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο επιτρεπόμενα από τους Κανονισμούς λιπάσματα και βελτιωτικά του εδάφους και μόνο στο βαθμό που είναι απαραίτητα. Οι επιχειρήσεις διατηρούν έγγραφα που αποδεικνύουν την ανάγκη χρησιμοποίησης του προϊόντος.
2. Η συνολική ποσότητα ζωικής κόπρου, για την προστασία των υδάτων από την νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης, που διασπείρεται στην εκμετάλλευση πρέπει να μην υπερβαίνει τα 170 χιλιόγραμμα αζώτου ετησίως ανά εκτάριο χρησιμοποιήσιμης γεωργικής γης. Το όριο αυτό ισχύει μόνο στην χρήση κοπριάς αγροκτήματος, αποξηραμένης κοπριάς αγροκτήματος και αφυδατωμένης κοπριάς πουλερικών, κομποστοποιημένων ζωικών περιττωμάτων, περιλαμβανομένων της κόπρου πουλερικών, της κομποστοποιημένης ζωικής κοπριάς και των υγρών ζωικών περιττωμάτων.
3. Οι εκμεταλλεύσεις βιολογικής παραγωγής μπορούν να συνάπτουν γραπτές συμφωνίες συνεργασίας αποκλειστικά με άλλες εκμεταλλεύσεις και επιχειρήσεις οι οποίες συμμορφώνονται με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής, με σκοπό τη διασπορά πλεονάζουσας κόπρου βιολογικής παραγωγής. Το ανώτατο όριο που αναφέρεται στην παράγραφο 2 υπολογίζεται βάσει του συνόλου των μονάδων βιολογικής παραγωγής που συμμετέχουν σε αυτή την συνεργασία.
4. Επιτρέπεται η χρήση των κατάλληλων παρασκευασμάτων μικροοργανισμών για τη βελτίωση της συνολικής κατάστασης του εδάφους ή της διαθεσιμότητας θρεπτικών ουσιών στο έδαφος ή στις καλλιέργειες.

5. Για την ενεργοποίηση των οργανικών λιπασμάτων επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται κατάλληλα παρασκευάσματα με βάση φυτά ή παρασκευάσματα μικροοργανισμών.
6. Απαγορεύεται η υδροπονική παραγωγή.

Εικόνα 1. Κατεργασία εδάφους σε βιολογική καλλιέργεια

3.3.3 Διαχείριση παρασίτων, ασθενειών και ζιζανίων (Καν. (ΕΚ) 889/2008)

1. Όταν δεν είναι δυνατή η επαρκής προστασία των φυτών από επιβλαβείς οργανισμούς και ασθένειες με την λήψη των καλλιεργητικών μέτρων και μέτρων μείωσης και απομάκρυνσης μολυσμάτων, επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται μόνο επιτρεπόμενα από τους Κανονισμούς φυτοπροστατευτικά προϊόντα. Οι επιχειρήσεις τηρούν έγγραφα που αποδεικνύουν την ανάγκη χρησιμοποίησης του προϊόντος.
2. Για προϊόντα που χρησιμοποιούνται σε παγίδες και διανομείς, με εξαίρεση τις συσκευές φερομόνης, οι παγίδες ή/και διανομείς δεν εκλύουν τις ουσίες στο περιβάλλον και αποτρέπουν την επαφή ανάμεσα στις ουσίες και τις καλλιέργειες. Μετά την χρήση, πραγματοποιείται ασφαλής συλλογή και διάθεση των παγίδων.

3.3.4 Αποθήκευση προϊόντων (Καν. (ΕΚ) 889/2008)

- 1.** Η διαχείριση των χώρων αποθήκευσης των προϊόντων πρέπει να εξασφαλίζει τη δυνατότητα ταυτοποίησης των παρτίδων και να αποτρέπει κάθε ανάμειξη με ή επιμόλυνση από προϊόντα ή/και ουσίες που δεν συμμορφώνονται με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής. Πρέπει να είναι δυνατή ταυτοποίηση των βιολογικών προϊόντων ανά πάσα στιγμή.
- 2.** Όσον αφορά τις μονάδες βιολογικής παραγωγής φυτών, απαγορεύεται να αποθηκεύονται στη μονάδα παραγωγής άλλες πρώτες ύλες εκτός από τις επιτρεπόμενες βάσει του παρόντος κανονισμού.
- 3.** Έχει διενεργηθεί ο κατάλληλος καθαρισμός, η αποτελεσματικότητα του οποίου έχει ελεγχθεί, πριν πραγματοποιηθεί η αποθήκευση των βιολογικών προϊόντων· ο επιχειρηματίας καταγράφει τις εργασίες αυτές.

Εικόνα 2. Ατομική δεξαμενή αποθήκευσης Βιολογικού ελαιολάδου

3.3.5 Κανόνες μετατροπής της παραγωγής (Καν. (ΕΚ) 889/2008)

1. Για να μπορούν να θεωρούνται βιολογικά τα φυτά και τα φυτικά προϊόντα πρέπει να έχουν εφαρμοστεί στα αγροτεμάχια οι κανόνες της βιολογικής παραγωγής για μια περίοδο μετατροπής τουλάχιστον δύο ετών πριν την σπορά ή στην περίπτωση των λιβαδιών ή πολυετών καλλιεργειών χορτονομής, τουλάχιστον δύο έτη πριν από τη χρησιμοποίησή τους ως ζωοτροφές βιολογικής παραγωγής ή, στην περίπτωση πολυετών καλλιεργειών εκτός από τις καλλιέργειες κτηνοτροφικών φυτών, τουλάχιστον τρία έτη πριν από την πρώτη συγκομιδή βιολογικών προϊόντων.
2. Η αρμόδια αρχή μπορεί να αποφασίσει να αναγνωρίσει αναδρομικά ότι αποτελεί μέρος της περιόδου μετατροπής οποιαδήποτε προηγούμενη περίοδος κατά την οποία: i) στα αγροτεμάχια εφαρμόστηκαν μέτρα ενός προγράμματος που εφαρμόστηκε βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/99 του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 ή άλλου επίσημου προγράμματος, υπό τον όρο ότι τα εν λόγω μέτρα εξασφαλίζουν ότι στα αγροτεμάχια αυτά δεν χρησιμοποιήθηκαν μη επιτρεπόμενα προϊόντα για τη βιολογική παραγωγή· ή ii) τα αγροτεμάχια ήταν φυσικές ή γεωργικές εκτάσεις στις οποίες δεν χρησιμοποιήθηκαν μη επιτρεπόμενα προϊόντα για τη βιολογική παραγωγή.
3. Η αρμόδια αρχή μπορεί να αποφασίσει, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όταν το έδαφος έχει μολυνθεί από προϊόντα απαγορευμένα για τη βιολογική παραγωγή, να παρατείνει τη διάρκεια της προβλεπόμενης στην παράγραφο α) περιόδου μετατροπής.
4. Σε αγροτεμάχια που έχουν ήδη μετατραπεί ή ήταν σε διαδικασία μετατροπής και στα οποία χρησιμοποιείται προϊόν που δεν επιτρέπεται για τη βιολογική παραγωγή, τα κράτη μέλη μπορεί να μειώσουν τη διάρκεια της αναφερόμενης στην παράγραφο α) περιόδου μετατροπής στις ακόλουθες δύο περιπτώσεις: i) σε αγροτεμάχια στα οποία έχει χρησιμοποιηθεί προϊόν μη επιτρεπόμενο για βιολογική παραγωγή στο πλαίσιο ενός υποχρεωτικού μέτρου εξάλειψης μιας ασθένειας ή παρασίτου το οποίο επιβάλλεται από την αρμόδια αρχή του κράτους

μέλους II) σε αγροτεμάχια στα οποία έχει χρησιμοποιηθεί προϊόν μη επιτρεπόμενο για τη βιολογική παραγωγή στο πλαίσιο επιστημονικών δοκιμών εγκεκριμένων από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους.

3.3.6 Ειδικές απαιτήσεις ελέγχου για τα φυτά και τα φυτικά προϊόντα που παράγονται ή συλλέγονται σε αγρόκτημα ή εκτός αγροκτήματος (Καν. (ΕΚ) 889/2008)

1. Συντάσσεται κανονικά η περιγραφή της μονάδας ακόμη και όταν ο παραγωγός περιορίζει τη δραστηριότητά του στη συλλογή άγριων φυτών, στην περιγραφή ο παραγωγός πρέπει να αναφέρει τους χώρους αποθήκευσης και παραγωγής και τα αγροτεμάχια ή/και περιοχές συλλογής και, ενδεχομένως, τους χώρους όπου πραγματοποιούνται ορισμένες εργασίες μεταποίησης ή/και συσκευασίας, πρέπει να προσδιορίζεται η ημερομηνία της τελευταίας χρήσης στα αγροτεμάχια ή/και στις συγκεκριμένες περιοχές συλλογής προϊόντων η χρήση των οποίων δεν είναι συμβατή με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής.
2. Στην περίπτωση της συλλογής άγριων φυτών σε περιοχές που δεν περιλαμβάνονται στα αγροτεμάχια της μονάδας, πρέπει να υπάρχει άδεια από το Δασαρχείο που ελέγχει την περιοχή, στην άδεια καταγράφονται οι μέγιστες ποσότητες μη καλλιεργούμενων φυτών που μπορούν να συλλεχθούν ανά καλλιεργητική περίοδο.

3.3.7 Μητρώα φυτικής παραγωγής (Ημερολόγιο εργασιών) (Καν. (ΕΚ) 889/2008)

Καταγράφονται τα στοιχεία της φυτικής παραγωγής υπό μορφή μητρώου (αρχείου) το οποίο βρίσκεται στη διάθεση των αρχών ή φορέων ελέγχου ανά πάσα στιγμή στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης. Συμπληρωματικά προς τις διατάξεις που προβλέπονται στον Καν. (ΕΚ) 834/2007 τα μητρώα αυτά πρέπει να περιέχουν τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

1. Όσον αφορά την χρήση λιπασμάτων: ημερομηνία διασποράς, τύπο και ποσότητα του λιπάσματος, αγροτεμάχια στα οποία έγινε η εφαρμογή.

2. Όσον αφορά την χρήση προϊόντων φυτοπροστασίας: ημερομηνία εφαρμογής, τύπο προϊόντος, μέθοδο θεραπείας.
3. Όσον αφορά την αγορά γεωργικών υλικών: ημερομηνία, τύπο και ποσότητα των αγορασθέντων προϊόντων.
4. Όσον αφορά την συγκομιδή: ημερομηνία, τύπος και ποσότητα βιολογικής ή ευρισκόμενης σε φάση μετατροπής καλλιέργεια.

3.4 Περιγραφή του Θεσμικού πλαισίου για την Βιολογική Κτηνοτροφία

Αναλυτική περιγραφή του Καν. (ΕΚ) 834/2007 για θέματα ζωικής παραγωγής:

- Ειδικές αρχές που εφαρμόζονται στη ζωική παραγωγή.
- Κανόνες ζωικής παραγωγής.

3.4.1 Ειδικές αρχές που εφαρμόζονται στη ζωική παραγωγή

Η βιολογική κτηνοτροφία είναι ένα παραγωγικό σύστημα δομημένο έτσι ώστε να σέβεται τους κανόνες της αειφορίας και να έχει ελάχιστο περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Κατά την εγκατάσταση μίας εκμετάλλευσης θα πρέπει να γίνεται συνεκτίμηση της τοπικής ή περιφερειακής οικολογικής ισορροπίας και το παραγωγικό σύστημα θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στην εκμετάλλευση και τη γη. Προκειμένου για την παραγωγή βιολογικών προϊόντων, τα ζώα θα πρέπει σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους (από τη γέννηση ή την εκκόλαψη τους) να έχουν εκτραφεί σε βιολογικές εκμεταλλεύσεις ενώ η επιλογή των φυλών οφείλει να γίνεται με γνώμονα την ικανότητα προσαρμογής των ζώων στις τοπικές συνθήκες, τη ζωικότητά τους και την αντοχή τους σε ασθένειες ή προβλήματα υγείας.

Στόχος της βιολογικής κτηνοτροφίας είναι η διατήρηση υψηλού επιπέδου συνθηκών διαβίωσης των ζώων, προσαρμοσμένο στις ειδικές ανάγκες των κατά περίπτωση ειδών. Η διατροφή τους θα πρέπει να πραγματοποιείται με βιολογικές ζωοτροφές αποτελούμενες από συστατικά που είναι προϊόντα βιολογικής γεωργίας και από φυσικές ουσίες μη γεωργικής προέλευσης. Η υγεία των ζώων θα πρέπει να διατηρείται ενθαρρύνοντας τη φυσική

ανοσοποιητική άμυνα του ζώου, ιδίως με τακτική άσκηση και πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους και, ανάλογα με την περίπτωση, σε βοσκοτόπους. Τέλος, θα πρέπει να γίνεται ανακύκλωση των αποβλήτων και των παραπροϊόντων, μέσω της εισροής τους στη φυτική και τη ζωική παραγωγή και για αυτό ενθαρρύνονται πολύ τα μικτά συστήματα παραγωγής, με συνδυασμό φυτικής και ζωικής παραγωγής.

3.4.2 Κανόνες ζωικής παραγωγής

Εκτός από τις ειδικές αρχές που περιγράφονται ανωτέρω, στη βιολογική ζωική παραγωγή ισχύουν οι παρακάτω κανόνες:

- 1. Ως προς την προέλευση των ζώων:** Τα ζώα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή βιολογικών κτηνοτροφικών προϊόντων θα πρέπει να γεννιούνται και να εκτρέφονται σε βιολογικές εκμεταλλεύσεις. Προκειμένου να τηρούνται σωστές συνθήκες αναπαραγωγής, επιτρέπεται να εισάγονται σε εκμετάλλευση ζώα που δεν έχουν εκτραφεί με βιολογική μέθοδο, υπό ειδικούς όρους. Τα ζώα αυτά καθώς και τα προϊόντα τους μπορούν να θεωρούνται βιολογικά εφόσον τηρείται συγκεκριμένη περίοδος μετατροπής.
- 2. Ως προς τις κτηνοτροφικές πρακτικές και τις συνθήκες σταβλισμού:** Το προσωπικό που διατηρεί ζώα θα πρέπει να διαθέτει και τις απαραίτητες βασικές γνώσεις και δεξιότητες όσον αφορά την υγεία και τις ανάγκες προστασίας των ζώων. Οι κτηνοτροφικές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένης της πυκνότητας, και οι συνθήκες σταβλισμού θα πρέπει να είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να εξασφαλίζουν την κάλυψη των αναγκών της ανάπτυξης, της φυσιολογίας και της ευζωίας των ζώων. Τα ζώα επιβάλλεται να έχουν μόνιμη πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους, κατά προτίμηση σε βοσκοτόπους, όποτε το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες και η κατάσταση του εδάφους, εκτός εάν διατυπώνονται περιορισμοί και υποχρεώσεις για την προστασία της υγείας του ανθρώπου και των ζώων. Ο αριθμός των ζώων θα πρέπει να περιορίζεται με σκοπό την ελαχιστοποίηση της υπερβόσκησης, της κατασκαφής του εδάφους, της διάβρωσής του ή της ρύπανσης που

προκαλείται από τα ζώα ή τη διασπορά της κόπρου τους. Τα ζώα βιολογικής εκτροφής πρέπει να διατηρούνται χωριστά από τα υπόλοιπα. Ωστόσο, επιτρέπεται υπό ορισμένους περιοριστικούς όρους η βοσκή ζώων βιολογικής εκτροφής σε κοινά εδάφη και ζώων μη βιολογικής εκτροφής σε εδάφη βιολογικής παραγωγής. Πρακτικές όπως η πρόσδεση ή η απομόνωση των ζώων απαγορεύονται, εκτός εάν το υπαγορεύουν λόγοι ασφαλείας και προστασίας ή κτηνιατρικοί λόγοι για μεμονωμένα ζώα και για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Η χρονική διάρκεια της μεταφοράς ζώων οφείλει να περιορίζεται στο ελάχιστο όπως και η ταλαιπωρία τους, συμπεριλαμβανομένου του ακρωτηριασμού τους, σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής τους συμπεριλαμβανομένης της στιγμής της σφαγής.

- 3. Ως προς την αναπαραγωγή:** Η αναπαραγωγή των ζώων πρέπει να γίνεται με φυσικές μεθόδους και αφού έχουν επιλεγεί οι κατάλληλες φυλές. Η τεχνητή σπερματέγχυση επιτρέπεται αλλά απαγορεύεται η υποβοήθηση της αναπαραγωγής με ορμόνες ή παρόμοιες ουσίες, εκτός εάν χρησιμοποιούνται, σε συγκεκριμένα ζώα, ως μορφή κτηνιατρικής θεραπευτικής αγωγής. Άλλες μορφές τεχνητής αναπαραγωγής, όπως η κλωνοποίηση και η εμβρυομεταφορά, δεν χρησιμοποιούνται.
- 4. Ως προς τη διατροφή:** Προτιμάται η ιδιοπαραγωγή ζωοτροφών εντός της εκμετάλλευσης ή η προμήθεια ζωοτροφών από άλλες βιολογικές εκμεταλλεύσεις της ίδιας περιοχής. Τα ζώα θα πρέπει να διατρέφονται καθ' όλη τη ζωή τους με βιολογικές ζωοτροφές οι οποίες να καλύπτουν τις διατροφικές τους ανάγκες αναλόγως του σταδίου ανάπτυξης ή παραγωγής τους. Μέρος του σιτηρεσίου μπορεί να περιέχει ζωοτροφές από εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται σε φάση μετατροπής προς τη βιολογική γεωργία. Τα χορτοφάγα ζώα θα πρέπει να έχουν μόνιμη πρόσβαση σε βοσκότοπους ή ακατέργαστη χορτονομή ενώ μη βιολογικά υλικά ζωοτροφών φυτικής προέλευσης, υλικά ζωοτροφών ζωικής και ανόργανης προέλευσης, πρόσθετες ύλες ζωοτροφών, ορισμένα προϊόντα που χρησιμοποιούνται στη διατροφή των ζώων και

βοηθητικά μέσα επεξεργασίας χρησιμοποιούνται μόνον εφόσον έχουν εγκριθεί για χρήση σε βιολογικές παραγωγές. Απαγορεύεται η χρήση αυξητικών παραγόντων και συνθετικών αμινοξέων. Τα θηλάζοντα ζώα θα πρέπει να διατρέφονται με φυσικό γάλα, κατά προτίμηση μητρικό.

5. Ως προς την πρόληψη των ασθενειών και την κτηνιατρική αγωγή:

Στόχος της βιολογικής κτηνοτροφίας είναι η πρόληψη των ασθενειών να βασίζεται στην επιλογή των κατάλληλων φυλών ανά παραγωγική κατεύθυνση, στις κτηνοτροφικές διαχειριστικές πρακτικές, σε υψηλής ποιότητας ζωοτροφές και σωματική άσκηση, στην ενδεδειγμένη πυκνότητα των ζώων και σε επαρκείς και κατάλληλους χώρους σταβλισμού, στους οποίους διατηρούνται υγιεινές συνθήκες, ώστε να αποφεύγεται η χρήση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων. Παρόλα αυτά, σε περίπτωση εμφάνισης ασθενειών, αυτές θα πρέπει να αντιμετωπίζονται άμεσα ώστε να αποφεύγεται η ταλαιπωρία των ζώων και όταν είναι απαραίτητο, και υπό αυστηρές προϋποθέσεις, μπορούν να χρησιμοποιούνται χημικά κτηνιατρικά φάρμακα, μεταξύ άλλων και αντιβιοτικά, εάν αντενδείκνυται η χρήση φυτοθεραπευτικών, ομοιοπαθητικών και λοιπών προϊόντων. Η χρήση ανοσολογικών κτηνιατρικών φαρμάκων επιτρέπεται ενώ επιτρέπονται και θεραπευτικές αγωγές που επιβάλλονται βάσει της κοινοτικής νομοθεσίας όσον αφορά την υγεία του ανθρώπου και των ζώων.

6. Ως προς τον καθαρισμό και την απολύμανση: Θα πρέπει να χρησιμοποιούνται προϊόντα τα οποία έχουν εγκριθεί για χρήση σε βιολογικές παραγωγές.

3.5 Αναλυτική περιγραφή του Καν. (ΕΚ) 889/2008 για θέματα ζωικής παραγωγής

Ο κανονισμός 889/2008 δημιουργήθηκε προκειμένου να συμπληρώσει τον 834/2007 αλλά και να ρυθμίσει τις λεπτομέρειες εφαρμογής σε σχέση με την βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία. Αναφέρεται σχεδόν σε κάθε πτυχή της εκτροφής των αγροτικών ζώων και τα σημαντικότερα σημεία του παρουσιάζονται στις επόμενες παραγράφους.

3.5.1 Καταγωγή των ζώων

Βασικός κανόνας της βιολογικής κτηνοτροφίας είναι ότι κατά την επιλογή φυλών ή τύπων ζώων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ικανότητα προσαρμογής τους στις τοπικές συνθήκες, η ζωτικότητα τους και η αντοχή τους σε ασθένειες, και θα πρέπει να προτιμώνται οι αυτόχθονες φυλές και τύποι ζώων. Ακόμη, πρέπει να επιλέγονται φυλές ή τύποι ζώων κατά τρόπο που να αποφεύγονται ειδικές ασθένειες ή προβλήματα υγείας τα οποία συνδέονται με ορισμένες φυλές ή τύπους που χρησιμοποιούνται στην εντατική παραγωγή (σύνδρομο του στρες των χοίρων, σύνδρομο PSE, σύνδρομο αιφνίδιου θανάτου, αυτόματες αποβολές, δυστοκίες).

Στον κανονισμό 834/2007 αναφερόταν ότι ζώα μη βιολογικής εκτροφής επιτρέπεται να εισάγονται για λόγους αναπαραγωγής σε μια εκμετάλλευση, μόνο όταν δεν υφίσταται επαρκής αριθμός ζώων βιολογικής εκτροφής. Εξυπακούεται βέβαια ότι τα μη βιολογικά ζώα που εισάγονται σε μία εκτροφή θα πρέπει να εκτρέφονται στη συνέχεια σύμφωνα με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής. Ακόμη, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι περιορισμοί από την ημέρα εισαγωγής των ζώων στην αγέλη:

- Τα βουβάλια, οι μόσχοι και τα πουλάρια πρέπει να είναι ηλικίας κατώτερης των 6 μηνών.
- Οι αμνοί και τα ερίφια πρέπει να είναι ηλικίας κατώτερης των 60 ημερών.
- Το βάρος των χοιριδίων πρέπει να είναι κατώτερο των 35 kg.

Ακόμη, ο αριθμός θηλυκών θηλαστικών υπόκειται στους ακόλουθους περιορισμούς ετησίως:

- Δεν δύναται να υπερβαίνει το 10% των ενηλίκων ιπποειδών ή βοοειδών, περιλαμβανομένων των ειδών *bubalus* και *bison*, και το 20% του πληθυσμού των ενηλίκων χοιροειδών, προβατοειδών και αιγοειδών, ως θηλυκά άτοκα ζώα.
- Για τις μονάδες παραγωγής με λιγότερα από 10 ιπποειδή ή βοοειδή, ή με λιγότερα από πέντε χοιροειδή, προβατοειδή ή αιγοειδή, η προαναφερόμενη ανανέωση του πληθυσμού περιορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε ένα ζώο ετησίως.

Τα ποσοστά αυτά είναι δυνατόν να αυξηθούν έως το 40 %, εφόσον υπάρχει προηγούμενη άδεια της αρμόδιας αρχής στις ακόλουθες ειδικές περιπτώσεις:

- Σημαντικής επέκτασης της κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης.
- Αλλαγής φυλής.
- Έναρξης νέας κτηνοτροφικής δραστηριότητας.
- Απειλής εξαφάνισης φυλών από την κτηνοτροφία και σε αυτή την περίπτωση τα ζώα αυτών των φυλών δεν πρέπει να είναι υποχρεωτικά άτοκα.

3.5.2 Συνθήκες σταβλισμού

Η βιολογική κτηνοτροφία είναι στενά συνδεδεμένη με τη γη και κατά συνέπεια απαγορεύεται η βιολογική εκτροφή κατά την οποία ο επιχειρηματίας-κτηνοτρόφος δεν έχει ιδιόκτητες εκτάσεις και δεν διαχειρίζεται τη γεωργική γη ή/και δεν έχει συνάψει γραπτή συμφωνία συνεργασίας με άλλο επιχειρηματία. Τα κτίρια-στάβλοι για τα ζώα δεν είναι υποχρεωτικά σε περιοχές με κατάλληλες κλιματικές συνθήκες που επιτρέπουν την υπαίθρια διαβίωση των ζώων. Όταν όμως υπάρχουν, η μόνωση, η θέρμανση και ο αερισμός του κτιρίου θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι η κυκλοφορία του αέρα, το επίπεδο της σκόνης, η θερμοκρασία, η σχετική υγρασία της ατμόσφαιρας και η συγκέντρωση αερίων θα διατηρούνται εντός ορίων μη επιβλαβών για τα ζώα. Τα κτίρια, επίσης, θα πρέπει να επιτρέπουν την είσοδο άφθονου φυσικού αερισμού και φωτός.

Η πυκνότητα των ζώων εντός των ενδαιτημάτων πρέπει να επιτρέπει την άνεση, την καλή διαβίωση και να ικανοποιεί τις ειδικές ανάγκες των ζώων που σχετίζονται κυρίως με τα είδη, τη φυλή και την ηλικία των ζώων. Πρέπει να λαμβάνει επίσης υπόψη τις ανάγκες της συμπεριφοράς των ζώων που εξαρτώνται ιδίως από το μέγεθος της ομάδας και το φύλο των ζώων. Η πυκνότητα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες άνετης διαβίωσης των ζώων, παρέχοντας σε αυτά επαρκή χώρο για φυσική στάση, να ξαπλώνουν με ευκολία, να κυλιούνται, να περιπολούνται τον εαυτό τους, να λαμβάνουν όλες τις φυσικές στάσεις και να κάνουν όλες τις φυσικές κινήσεις, όπως να τεντώνονται και να φτερουγίζουν. Το ελάχιστο εμβαδόν εντός των κτιρίων και των υπαίθριων χώρων και τα λοιπά χαρακτηριστικά σταβλισμού για τα διάφορα είδη και τις κατηγορίες ζώων παρουσιάζονται στον πίνακα 1.

Πίνακας 1. Ελάχιστο εμβαδόν κλειστών και υπαίθριων χώρων και λοιπά χαρακτηριστικά σταβλισμού για τα διάφορα είδη και τύπους εκτροφής που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 4

1. Βοοειδή, ιπποειδή, αιγοπρόβατα και χοίροι

	Εντός των κτηρίων (καθαρό εμβαδόν διατιθέμενο για τα ζώα)		Υπαίθριο (χώροι άσκησης, χωρίς τους βοσκοτόπους)
	Ελάχιστο ζων βάρος (kg)	τ.μ./καραλή	τ.μ./καραλή
Βοοειδή και ιπποειδή αναπαραγωγής και πάχυνσης	μέχρι 100	1,5	1,1
	μέχρι 200	2,5	1,9
	μέχρι 350	4,0	3
	μέχρι 350	5 και τουλάχιστον 1 τ.μ./100 kg	3,7 και τουλάχιστον 0,75 τ.μ./100 kg
Αγελάδες γαλακτοπα- ραγωγής		6	4,5
Ταύροι αναπαραγωγής		10	30
Αιγοπρόβατα		1,5 ανά αιγοπρόβατο	2,5
		0,35 ανά αμνοερίφιο	0,5
Σχοιρομητέρες με χοιρίδια ηλικίας έως 40 ημερών		7,5 ανά χοιρομητέρα	2,5
Σχοίροι πάχυνσης	μέχρι 50	0,8	0,6
	μέχρι 85	1,1	0,8
	μέχρι 110	1,3	1
	Ανω των 110 kg	1,5	1,2
Σχοιρίδια	άνω των 40 ημερών και μέχρι 30 kg	0,6	0,4
Σχοίροι αναπαραγωγής		2,5 ανά θηλυκό	1,9
		6 ανά αρσενικό Εάν οι χώροι σταβλισμού χρησιμο- ποιούνται για φυσική σφίγγα: 10 τ.μ./ αρσενικό χοίρο	8,0

2. Πουλερικά

	Σε κλειστούς χώρους (καθαρό εμβαδόν διαθέσιμο για τα ζώα)			Υπαίθριοι χώροι (ε.μ. διαθέσιμου χώρου εκ περι- ροχής/καρλής)
	αριθ ζώων/ε.μ.	cm καύρνα/ζώο	φαλιά	
Ωοπααραγωγές όρνιθες	6	18	7 ωοπααραγωγές όρνιθες ανά φαλιά ή, στην περίπτωση κοπής φαλιάς, 120 τετραγωνικά εκατοστά ανά πτηνό	4, με την προϋπόθεση ότι τηρείται το όριο των 170 kg αζώτου ανά εκτάριο ετησίως
Πουλερικά πάχυνσης (σε κινητά ενύδαση)	10 με ανώτατο όριο 21 kg βάρους ζώντος ζώου ανά τετραγωνικό μέτρο	20 (μόνο για τις φραγκόκοτες)		4 κοτόπουλα κρέατος και φραγκόκοτες 4,5 πάπιες 10 γαλοπούλες 15 χήνες Για όλα τα προαναφερόμενα είδη πρέπει να τηρείται το όριο των 170 kg αζώτου ανά εκτάριο ετησίως
Νεοσσοί πάχυνσης σε κινητά ενύδαση	16 (*) 16 σε κινητές εγκαταστάσεις πουλερικών με ανώτατο όριο 30 kg βάρους ζώντος ζώου ανά τετραγωνικό μέτρο			2,5, με την προϋπόθεση ότι τηρείται το όριο των 170 kg αζώτου ανά εκτάριο ετησίως

(*) Μόνο στην περίπτωση κινητών χώρων στέγασης με εμβαδό δαπέδου κατώτερο των 150 τ.μ.

Όλα τα ζώα που εκτρέφονται με βιολογικό τρόπο θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους άσκησης, οι οποίοι μπορεί να είναι εν μέρει καλυμμένοι. Ειδικά τα φυτοφάγα ζώα θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε βοσκότοπους για βοσκή όποτε το επιτρέπουν οι συνθήκες και στην περίπτωση αυτή επιτρέπεται η εξαίρεση από την υποχρέωση εξασφάλισης υπαίθριων χώρων για τα ζώα κατά τους χειμερινούς μήνες, όταν το σύστημα χειμερινού σταβλισμού παρέχει ελευθερία κινήσεων στα ζώα. Ειδικά τα πουλερικά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υπαίθριο χώρο τουλάχιστον κατά το ένα τρίτο της διάρκειας ζωής τους. Οι υπαίθριοι χώροι των πουλερικών θα πρέπει να

καλύπτονται κυρίως με βλάστηση, να διαθέτουν εγκαταστάσεις προστασίας και να παρέχουν στα πουλερικά ευχερή πρόσβαση σε επαρκή αριθμό ποτιστρών και ταγιστρών. Εάν λόγω περιορισμών ή υποχρεώσεων που επιβάλλονται βάσει της κοινοτικής νομοθεσίας τα πουλερικά διατηρούνται σε κλειστούς χώρους, θα πρέπει να έχουν διαρκή πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες ακατέργαστης χορτονομής και σε κατάλληλα υλικά για να ικανοποιούνται οι ηθολογικές ανάγκες τους. Τέλος, ο συνολικός δείκτης πυκνότητας των ζώων δεν πρέπει να υπερβαίνει το όριο των 170 χιλιόγραμμων αζώτου ετησίως ανά εκτάριο γεωργικής γης (πίνακας 2).

Πίνακας 2. Μέγιστος αριθμός ζώων ανά εκτάριο

Κατηγορία ή είδος	Μέγιστος αριθμός ζώων ανά εκτάριο (ισοδύναμος με 170 kg αζώτου ανά εκτάριο ετησίως)
Ιπποειδή ηλικίας άνω των 6 μηνών	2
Μόσχοι για πάχυνση	5
Άλλα βοοειδή ηλικίας κάτω του ενός έτους	5
Αρσενικά βοοειδή ηλικίας ενός έως δύο ετών	3,3
Θηλυκά βοοειδή ηλικίας ενός έως δύο ετών	3,3
Αρσενικά βοοειδή ηλικίας δύο ετών και άνω	2
Δαμάλεις για εκτροφή	2,5
Δαμάλεις για πάχυνση	2,5
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	2
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής ακατάλληλες για εκμιατάλλευση	2
Άλλες αγελάδες	2,5
Θηλυκά κουνέλια αναπαραγωγής	100
Προβατίνες	13,3
Αίγες	13,3
Χοιρίδια	74
Θηλυκοί χοίροι αναπαραγωγής	6,5
Χοίροι για πάχυνση	14
Άλλοι χοίροι	14
Κοτόπουλα για κρεατοπαραγωγή	580
Ωσπαραγωγές όρνιθες	230

Πέρα από αυτές τις γενικές κατευθύνσεις, εφαρμόζονται επιπλέον και οι παρακάτω ειδικοί όροι σταβλισμού για τα θηλαστικά:

- Το δάπεδο των ενδαιτημάτων των ζώων πρέπει να είναι ομαλό αλλά όχι ολισθηρό. Το μισό τουλάχιστον εμβαδόν του δαπέδου πρέπει να είναι συνεχές, δηλαδή όχι υπό μορφή γρίλιας ή δικτυωτού.
- Τα ενδαιτήματα πρέπει να είναι εφοδιασμένα με άνετο, καθαρό και στεγνό χώρο ανάπαυσης, επαρκών διαστάσεων, αποτελούμενο από στερεή κατασκευή χωρίς δάπεδο υπό μορφή γρίλιας. Ο χώρος ανάπαυσης πρέπει να περιέχει άφθονο στεγνό υλικό κατάκλισης με στρωμνή. Η στρωμνή πρέπει να περιλαμβάνει άχυρο ή άλλο κατάλληλο φυσικό υλικό.
- απαγορεύεται ο σταβλισμός των μόσχων σε ατομικούς χώρους μετά την ηλικία της μίας εβδομάδας.
- Οι θηλυκοί χοίροι πρέπει να διατηρούνται σε ομάδες, εκτός από τα τελευταία στάδια της κυήσεως και την περίοδο του θηλασμού.
- Απαγορεύεται ο σταβλισμός χοιριδίων σε επίπεδα δάπεδα ή σε κλωβούς χοιριδίων.
- Οι χώροι άσκησης πρέπει να επιτρέπουν στους χοίρους να κοπρίζουν και να σκάβουν με το ρύγχος τους. Για να έχουν τη δυνατότητα τα ζώα να σκάβουν με το ρύγχος τους, μπορούν να χρησιμοποιούνται διάφορα υποστρώματα.

Ειδικά στα πουλερικά, εφαρμόζονται και οι παρακάτω ειδικοί όροι σταβλισμού:

- Τα πουλερικά δεν πρέπει να διατηρούνται σε κλωβούς.
- Τα νηκτικά πτηνά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε ρυάκι, τεχνητή λίμνη ή γούρνα, όποτε το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες και οι συνθήκες υγιεινής, ώστε να ικανοποιούνται οι ειδικές ανάγκες του είδους και οι απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων.
- Τα ενδαιτήματα όλων των πουλερικών πρέπει να πληρούν τους ακόλουθους όρους:
 - ✓ Τουλάχιστον το ένα τρίτο του εμβαδού του δαπέδου πρέπει να είναι συμπαγές, δηλαδή όχι σε μορφή γρίλιας ή δικτυωτού, και να καλύπτεται με στρωμνή από άχυρα, ροκανίδια, άμμο ή τύρφη.

- ✓ Στα ενδιαίτηματα των ωοπαραγωγών ορνίθων, ένα επαρκώς μεγάλο τμήμα του δαπέδου στο οποίο έχουν πρόσβαση οι όρνιθες πρέπει να είναι διαθέσιμο για τη συλλογή των περιττωμάτων των πτηνών.
- ✓ Πρέπει να διαθέτουν κούρνιες μεγέθους και αριθμού ανάλογου προς το μέγεθος του σμήνους και των πτηνών.
- ✓ Πρέπει να διαθέτουν ανοίγματα εισόδου/εξόδου μεγέθους επαρκούς για τα πτηνά, και συνολικού μήκους τουλάχιστον 4 μέτρων ανά 100 τετραγωνικά μέτρα εμβαδού του διαθέσιμου για τα πτηνά ενδιαιτήματος.
- ✓ Οι ορνιθώνες πρέπει να είναι κατασκευασμένοι με τρόπο που να επιτρέπει την εύκολη πρόσβαση όλων των πτηνών σε υπαίθριο χώρο.
- ✓ Στην περίπτωση των ωοπαραγωγών ορνίθων, ο φυσικός φωτισμός επιτρέπεται να συμπληρώνεται με τεχνητά μέσα για να εξασφαλίζεται φωτισμός επί 16 το πολύ ώρες ημερησίως με οκτάωρη τουλάχιστον συνεχή νυκτερινή περίοδο ανάπαυσης χωρίς τεχνητό φωτισμό.

Σε κάθε ενδιαίτημα πουλερικών δεν μπορεί να στεγάζονται περισσότερα από 4800 κοτόπουλα ή 3000 ωοπαραγωγές όρνιθες ή 5200 φραγκόκοτες ή 4000 θηλυκές πάπιες Βαρβαρίας ή Πεκίνου ή 3200 αρσενικές πάπιες Βαρβαρίας ή Πεκίνου ή άλλες πάπιες ή 2500 καπόνια, χήνες ή γαλοπούλες, ενώ σε κάθε μονάδα παραγωγής, η συνολική χρησιμοποιήσιμη επιφάνεια ορνιθώνων για κρεοπαραγωγή δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 1600 τετραγωνικά μέτρα. Με σκοπό να αποτραπεί η χρησιμοποίηση μεθόδων εντατικής εκτροφής, τα πουλερικά πρέπει να εκτρέφονται είτε μέχρις ότου αποκτήσουν μια ελάχιστη ηλικία είτε να προέρχονται από φυλές πουλερικών βραδείας ανάπτυξης. Όταν ο παραγωγός δεν χρησιμοποιεί φυλές πουλερικών βραδείας ανάπτυξης, η ελάχιστη ηλικία σφαγής είναι η ακόλουθη:

- 81 ημέρες για τα κοτόπουλα.
- 150 ημέρες για τα καπόνια.
- 49 ημέρες για τις πάπιες Πεκίνου.
- 70 ημέρες για τις θηλυκές πάπιες Βαρβαρίας.
- 84 ημέρες για τις αρσενικές πάπιες Βαρβαρίας.
- 92 ημέρες για τις κοινές πλατύρρυγχες πάπιες (Mallard).
- 94 ημέρες για τις φραγκόκοτες.

- 140 ημέρες για τις αρσενικές γαλοπούλες και τις χήνες που προορίζονται για ψήσιμο (roasting geese),
- 100 ημέρες για τις θηλυκές γαλοπούλες.

Ο κανονισμός δεν απαγορεύει την παρουσία ζώων μη βιολογικής εκτροφής σε μία εκμετάλλευση, υπό τον όρο ότι αυτά εκτρέφονται σε μονάδες των οποίων τα κτίρια και αγροτεμάχια είναι σαφώς διαχωρισμένα από τις μονάδες που τηρούν τους κανόνες βιολογικής παραγωγής και ότι τα ζώα αυτά ανήκουν σε διαφορετικό είδος. Τα ζώα μη βιολογικής εκτροφής μπορούν να χρησιμοποιούν βιολογικούς βοσκότοπους για περιορισμένο διάστημα κάθε έτος, υπό τον όρο ότι τα ζώα βιολογικής εκτροφής δεν είναι παρόντα στο βοσκότοπο την ίδια χρονική στιγμή.

Τα ζώα βιολογικής εκτροφής επιτρέπεται να βοσκούν σε κοινόκτητους βοσκοτόπους υπό τον όρο ότι η γη δεν έχει υποστεί, επί τρία τουλάχιστον έτη, χειρισμούς με μη επιτρεπόμενα προϊόντα για τη βιολογική παραγωγή. Τα ζωικά προϊόντα που παράγονται από ζώα βιολογικής εκτροφής, ενόσω χρησιμοποιούν τους εν λόγω βοσκοτόπους δεν πρέπει να θεωρούνται προϊόντα βιολογικής κτηνοτροφίας, εκτός εάν είναι δυνατό να αποδειχθεί ότι υπήρξε επαρκής διαχωρισμός από τα ζώα μη βιολογικής εκτροφής.

Κατά την περίοδο της εποχικής μετακίνησης, τα ζώα επιτρέπεται να βοσκούν σε μη βιολογικές εκτάσεις όταν μετακινούνται πεζή από ένα βοσκότοπο σε άλλο. Η κατανάλωση μη βιολογικών ζωοτροφών, με τη βόσκηση χλόης ή άλλων φυτών, στη διάρκεια της περιόδου αυτής δεν πρέπει να υπερβαίνει το 10 % του συνολικού σιτηρεσίου ανά έτος.

3.5.3 Διαχείριση των ζώων

Ενέργειες όπως η τοποθέτηση ελαστικών ιμάντων στις ουρές των προβάτων, η κοπή της ουράς, η κοπή των οδόντων, του ράμφους ή των κεράτων δεν πρέπει να αποτελούν συνήθη πρακτική στη βιολογική κτηνοτροφία. Εντούτοις, η αρμόδια αρχή μπορεί να εγκρίνει, κατά περίπτωση, ορισμένες από αυτές τις πρακτικές για λόγους ασφάλειας ή εάν αυτές αποσκοπούν στη βελτίωση της υγείας, των συνθηκών διαβίωσης ή της υγιεινής των ζώων. Τα ζώα πρέπει να υποφέρουν όσο το δυνατόν λιγότερο με τη χορήγηση της κατάλληλης

αναισθησίας και/ή αναλγησίας και η επέμβαση πρέπει να πραγματοποιείται μόνο στην πλέον κατάλληλη ηλικία από ειδικευμένο προσωπικό. Ο χειρουργικός ευνουχισμός επιτρέπεται προκειμένου να διατηρηθεί η ποιότητα των προϊόντων και οι παραδοσιακές πρακτικές παραγωγής. Απαγορεύονται, όμως, οι ακρωτηριασμοί όπως η κορυφοτομή των φτερών των βασιλισσών μελισσών. Η φόρτωση και εκφόρτωση ζώων πρέπει να πραγματοποιούνται χωρίς τη χρησιμοποίηση κανενός είδους ηλεκτρικής διέγερσης για τον εξαναγκασμό των ζώων. Απαγορεύεται η χρήση αλλοπαθητικών ηρεμιστικών πριν ή κατά τη μεταφορά.

3.5.4 Διατροφή των ζώων

Η βιολογική κτηνοτροφία βασίζεται στην ιδιοπαραγωγή ζωοτροφών. Ο κανονισμός επομένως ορίζει ότι αφενός για τα φυτοφάγα ζώα και αφετέρου για τους χοίρους και τα πουλερικά, σε ποσοστά 60% και 20%, αντίστοιχα, οι ζωοτροφές θα πρέπει να προέρχεται από την ίδια την κτηνοτροφική μονάδα ή όταν αυτό δεν είναι εφικτό, να παράγονται σε συνεργασία με άλλα αγροκτήματα βιολογικής παραγωγής ή επιχειρήσεις ζωοτροφών στην ίδια περιοχή.

Όλα τα νεαρά θηλαστικά θα πρέπει να τρέφονται κατά προτίμηση με μητρικό γάλα σε σχέση με το φυσικό γάλα, για περίοδο τουλάχιστον τριών μηνών για τα βοοειδή, περιλαμβανομένων των ειδών *bubalus* και *bison*, και των ιπποειδών, 45 ημερών για τα αιγοπρόβατα και 40 ημερών για τους χοίρους. Τα συστήματα εκτροφής των φυτοφάγων θα πρέπει να βασίζονται στην μέγιστη δυνατή χρησιμοποίηση βοσκής ανάλογα με τους διαθέσιμους βοσκότοπους στις διάφορες περιόδους του έτους. Τουλάχιστον 60% της ξηράς ουσίας του ημερήσιου σιτηρεσίου των φυτοφάγων πρέπει να αποτελείται από χονδροαλεσμένη, νωπή ή αποξηραμένη ή ενσιρωμένη ζωοτροφή. Αυτό το ποσοστό επιτρέπεται να μειωθεί σε 50% για τα ζώα γαλακτοπαραγωγής για μέγιστη περίοδο τριών μηνών στην αρχή της γαλακτοπαραγωγής.

Στο ημερήσιο σιτηρέσιο των χοίρων και των πουλερικών πρέπει να προστίθεται χονδροαλεσμένη, νωπή, αποξηραμένη ή ενσιρωμένη ζωοτροφή. Απαγορεύεται πλήρως η εκτροφή των ζώων υπό συνθήκες διατροφής ή άλλες

που να προάγουν την ανάπτυξη αναιμίας ενώ οι πρακτικές πάχυνσης πρέπει να είναι αναστρέψιμες σε οποιοδήποτε στάδιο της εκτροφής. Απαγορεύεται ρητά η καταναγκαστική διατροφή.

Μέχρι το 30% της σύστασης των σιτηρεσίων, κατά μέσο όρο, επιτρέπεται να περιέχονται ζωοτροφές σε μετατροπή, ένα ποσοστό που μπορεί να αυξηθεί έως το 100% όταν οι ζωοτροφές σε μετατροπή προέρχονται από μονάδα που ανήκει στην ίδια εκμετάλλευση. Ποσοστό μέχρι 20% της συνολικής μέσης ποσότητας ζωοτροφών που χορηγείται στα ζώα μπορεί να προέρχεται από βόσκηση ή από τη συγκομιδή μόνιμων βοσκοτόπων ή από αγροτεμάχια με πολυετή κτηνοτροφικά φυτά ή από πρωτεϊνούχα φυτά που έχουν σπαρθεί στο πλαίσιο βιολογικής διαχείρισης των εκτάσεων κατά το πρώτο έτος της μετατροπής τους, υπό τον όρο ότι αποτελούν μέρος της εκμετάλλευσης και δεν αποτελούσαν τμήμα μονάδας βιολογικής παραγωγής της συγκεκριμένης εκμετάλλευσης κατά την τελευταία πενταετία.

3.5.5 Πρόληψη ασθενειών και κτηνιατρική αγωγή

Στη βιολογική κτηνοτροφία απαγορεύεται η χρήση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών για προληπτική αγωγή. Επίσης απαγορεύεται η χρήση ουσιών για την προώθηση της ανάπτυξης ή της παραγωγής, (περιλαμβανομένων αντιβιοτικών, κοκκιδιοστατικών και άλλων τεχνητών βοηθημάτων για την προώθηση της ανάπτυξης) καθώς και η χρήση ορμονών ή παρόμοιων ουσιών για τον έλεγχο της αναπαραγωγής ή για άλλους σκοπούς (π.χ. πρόκληση ή συγχρονισμός οίστρου). Όταν τα ζώα προέρχονται από μονάδες μη βιολογικής εκτροφής, επιτρέπεται να εφαρμόζονται ειδικά μέτρα, όπως εξετάσεις πρώιμης διάγνωσης ή περίοδοι απομόνωσης των ζώων, σε συνάρτηση με τις τοπικές συνθήκες.

Τα ενδαιτήματα, οι κλωβοί, ο εξοπλισμός και τα εργαλεία πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται κατάλληλα, ώστε να προλαμβάνονται οι επιμολύνσεις και η ανάπτυξη παθογόνων οργανισμών. Τα κόπρανα, τα ούρα και οι αχρησιμοποίητες ζωοτροφές πρέπει να απομακρύνονται όσο συχνά απαιτείται για να ελαχιστοποιούνται οι οσμές και να αποτρέπεται η προσέλκυση εντόμων ή τρωκτικών.

Επίσης, μεταξύ της εκτροφής δύο παρτίδων πουλερικών, τα κίρια πρέπει να εκκενώνονται από τα ζώα και ο εξοπλισμός τους να καθαρίζεται και να απολυμαίνεται. Επιπλέον, μετά την εκτροφή κάθε παρτίδας πουλερικών, πρέπει να τηρείται κενό διάστημα για τους υπαίθριους χώρους για να αναπτύσσεται βλάστηση, χρονικό διάστημα που καθορίζεται κατά περίπτωση από τα κράτη μέλη. Θα πρέπει όμως η κτηνοτροφική επιχείρηση να τηρεί αποδεικτικά στοιχεία για την εφαρμογή αυτής της περιόδου. Σημειώνεται ότι οι απαιτήσεις αυτές δεν εφαρμόζονται όπου τα πουλερικά δεν εκτρέφονται σε παρτίδες, δεν κρατούνται σε ειδικούς υπαίθριους χώρους και κυκλοφορούν ελεύθερα όλη την ημέρα.

Όταν, παρά τα προληπτικά μέτρα για τη διασφάλιση της υγείας των ζώων, τα ζώα ασθενούν ή τραυματίζονται, πρέπει να τους παρέχονται αμέσως φροντίδες, εάν είναι απαραίτητο σε συνθήκες απομόνωσης και στον κατάλληλο στεγασμένο χώρο. Πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά προτίμηση φυτοθεραπευτικά και ομοιοπαθητικά προϊόντα, έναντι των αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών, υπό τον όρο ότι έχουν πραγματική θεραπευτική δράση για το συγκεκριμένο είδος ζώου και την παθολογική κατάσταση για την οποία χορηγούνται. Εάν η εφαρμογή των μέτρων αυτών δεν είναι αποτελεσματική για την καταπολέμηση της ασθένειας ή του τραύματος και η θεραπεία είναι απολύτως απαραίτητη για να μην υποφέρει το ζώο, επιτρέπεται η χορήγηση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών υπό την ευθύνη κτηνιάτρου.

Με εξαίρεση τους εμβολιασμούς, τις αντιπαρασιτικές αγωγές και τα υποχρεωτικά προγράμματα εκρίζωσης ασθενειών, όταν ένα ζώο ή ομάδα ζώων υποβάλλονται σε περισσότερες από τρεις θεραπευτικές αγωγές με χημικά συνθετικά αλλοπαθητικά κτηνιατρικά φάρμακα ή αντιβιοτικά σε διάστημα 12 μηνών, ή σε περισσότερες από μία θεραπευτικές αγωγές, εάν ο παραγωγικός κύκλος ζωής τους είναι μικρότερος του ενός έτους, απαγορεύεται αυτά τα ζώα ή τα προϊόντα που παράγονται από αυτά να πωλούνται ως βιολογικά προϊόντα. Είναι επομένως σημαντικό να τηρούνται μητρώα αποδεικτικών στοιχείων για την εμφάνιση τέτοιων περιστάσεων για τον φορέα ελέγχου ή την αρχή ελέγχου. Η περίοδος αναμονής μεταξύ της τελευταίας χορήγησης αλλοπαθητικών κτηνιατρικών φαρμάκων σε ένα ζώο

υπό κανονικές συνθήκες χρήσης και της παραγωγής βιολογικώς παραγόμενων τροφίμων από τα ζώα αυτά πρέπει να είναι διπλάσια από τη νόμιμη περίοδο αναμονής ή, σε περίπτωση που η περίοδος αυτή δεν προσδιορίζεται, είναι 48 ώρες.

3.5.6 Κανόνες μετατροπής

Σε περίπτωση που μη βιολογικά ζώα έχουν εισαχθεί σε μία εκμετάλλευση και εάν πρόκειται τα ζωικά προϊόντα να πουληθούν ως βιολογικά προϊόντα, πρέπει να έχουν εφαρμοσθεί οι κανόνες βιολογικής παραγωγής για περίοδο τουλάχιστον:

- 12 μηνών προκειμένου για ιπποειδή και βοοειδή κρεατοπαραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των ειδών *bubalus* και *bison*, και σε κάθε περίπτωση, τουλάχιστον κατά τρία τέταρτα της ζωής τους.
- 6 μηνών προκειμένου για μικρά μηρυκαστικά και χοίρους και ζώα γαλακτοπαραγωγής.
- 10 εβδομάδων για τα πουλερικά κρεατοπαραγωγής που έχουν εισαχθεί πριν από την τρίτη ημέρα της ζωής τους.
- 6 εβδομάδων προκειμένου για πουλερικά ωοπαραγωγής.

Εάν υπάρχουν μη βιολογικά ζώα σε μία εκμετάλλευση κατά την έναρξη της περιόδου μετατροπής, τα προϊόντα τους μπορούν να θεωρούνται βιολογικά σε περίπτωση ταυτόχρονης μετατροπής ολόκληρης της μονάδας παραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των ζώων, των βοσκοτόπων ή/και της γης που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ζωοτροφής. Η συνολική συνδυασμένη περίοδος μετατροπής για τα υπάρχοντα ζώα και τους απογόνους τους, τους βοσκοτόπους ή/και τη γη που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ζωοτροφής μπορεί να μειωθεί σε 24 μήνες, εάν τα ζώα τρέφονται κυρίως με προϊόντα που προέρχονται από την ίδια μονάδα παραγωγής.

3.5.7 Έκτακτοι κανόνες

Πέρα από όσα αναφέρονται ανωτέρω, στη βιολογική κτηνοτροφία εφαρμόζονται και οι παρακάτω έκτακτοι κανόνες:

- Για την πρώτη συγκρότηση, την ανανέωση ή την ανασύσταση σμήνους πουλερικών, όταν δεν υπάρχει επαρκής ποσότητα βιολογικά εκτρεφόμενων πουλερικών, επιτρέπεται η εισαγωγή πουλερικών μη βιολογικής εκτροφής σε μονάδα βιολογικής παραγωγής πουλερικών, υπό τον όρο ότι οι πουλάδες που προορίζονται για την παραγωγή αυγών και οι νεοσσοί που προορίζονται για κρεατοπαραγωγή είναι ηλικίας μικρότερης των τριών ημερών.
- Το τελικό στάδιο πάχυνσης ενηλίκων βοοειδών κρεοπαραγωγής μπορεί να πραγματοποιείται εντός κτιρίων, υπό τον όρο ότι αυτή η περίοδος εσωτερικής εκτροφής δεν υπερβαίνει το ένα πέμπτο της διάρκειας ζωής των ζώων και σε καμία περίπτωση τους τρεις μήνες.
- Η ανανέωση ή ανασύσταση μίας αγέλης ή ενός σμήνους με ζώα μη βιολογικής εκτροφής, όταν δεν υπάρχουν ζώα βιολογικής εκτροφής, επιτρέπεται σε περίπτωση υψηλής θνησιμότητας ζώων που προκαλείται από λόγους υγείας ή καταστροφικών συνθηκών, και μόνο σε προσωρινή βάση.
- Επιτρέπεται επίσης σε περιορισμένο βαθμό η χρησιμοποίηση μη βιολογικών ζωοτροφών για περιορισμένο διάστημα και για συγκεκριμένη περιοχή από μεμονωμένους επιχειρηματίες, σε περίπτωση απώλειας της παραγωγής χορτονομής ή όταν επιβάλλονται περιορισμοί, ιδίως λόγω έκτακτων μετεωρολογικών συνθηκών, εκδήλωσης μολυσματικών ασθενειών, μόλυνσης με τοξικές ουσίες ή εξαιτίας πυρκαγιών.

3.6 Αρχές βιολογικής παραγωγής μελισσοκομικών προϊόντων

Για τη βιολογική παραγωγή μελισσοκομικών προϊόντων ακολουθούνται όλοι οι κανόνες μετατροπής και παρακολούθησης όπως και για όλα τα προϊόντα. Παρακάτω δίνονται κάποιες ιδιαιτερότητες που αφορούν στην πρακτική της μελισσοκομίας. Ο χαρακτηρισμός των μελισσοκομικών προϊόντων ως βιολογικά εκτός από την ποιότητα του περιβάλλοντος στο οποίο βρίσκονται τα μελισσομήνη, επηρεάζεται άμεσα και από τους τρόπους μεταχείρισης των κυψελών, και τις συνθήκες συλλογής, επεξεργασίας και αποθήκευσης των προϊόντων (KAN 1894/99). Ειδικότερα:

- Οι μελισσοβοσκές θα πρέπει να βρίσκονται σε ακτίνα 3 χλμ. απόσταση από συμβατικές καλλιέργειες και να αποτελούνται βασικά από βιολογικές καλλιέργειες ή αυτοφυή βλάστηση (Εικόνα 3).
- Τα μελισσοκομεία πρέπει να απέχουν πολύ από πηγές μόλυνσης και ρύπανσης (αστικά κέντρα, βιομηχανικές περιοχές, χώρους απορριμμάτων).
- Η τεχνητή διατροφή των μελισσιών επιτρέπεται μόνο σε περίπτωση που απειλείται η επιβίωσή τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις επιτρέπεται να χρησιμοποιείται μόνο βιολογικό μέλι, προερχόμενο κατά προτίμηση από την ίδια τη μονάδα.
- Η τεχνητή διατροφή μπορεί να γίνει μόνο μετά την τελευταία εσοδεία μελιού και 15 ημέρες πριν την έναρξη της επόμενης μελιτοφορίας.
- Οι κυψέλες πρέπει να κατασκευάζονται από φυσικά υλικά (ξύλο) που προέρχονται από μονάδες βιολογικής καλλιέργειας (Εικόνα 4).
- Το κερι για τις νέες κηρήθρες πρέπει να προέρχεται από μονάδες βιολογικής καλλιέργειας.
- Απαγορεύεται η εξαγωγή μελιού από κηρήθρες που περιέχουν γόνο.
- Απαγορεύεται η χρήση χημικών απωθητικών κατά τον τρύγο μελιού.
- Απαγορεύεται η εξόντωση των μελισσών κατά τη συλλογή των προϊόντων.
- Όλες οι μονάδες ενός μελισσοκόμου στην ίδια περιοχή πρέπει να ακολουθούν τον κανονισμό.
- Η περιοχή του μελισσοκομείου καταχωρείται σε ειδικό μητρώο και για κάθε μετακίνηση πρέπει να ενημερώνεται ο φορέας ελέγχου.

Εικόνα 3. Αυτοφυής μελιτογόνα βλάστηση

Για την αντιμετώπιση των ασθενειών προτείνεται σε πρώτη φάση η πρόληψη με:

- Επιλογή ανθεκτικών φυλών.
- Τακτική ανανέωση βασιλισσών.
- Συστηματική επιθεώρηση κυψελών.
- Έλεγχο κηφήνων.
- Τακτική απολύμανση εξοπλισμού.
- Καταστροφή μολυσμένου υλικού.
- Τακτική ανανέωση κεριού.
- Επαρκή αποθέματα γύρης

Εάν υπάρξει ανάγκη θεραπείας για κάποια ασθένεια, τότε για την αντιμετώπιση θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα παρακάτω:

- Φυτοθεραπευτικά και ομοιοπαθητικά προϊόντα αντί των αλλοπαθητικών χημικών φαρμάκων.
- Για τη Βαρρόα συνιστώνται τα: μυρμηκικό οξύ, οξαλικό οξύ, μενθόλη, θυμόλη, ευκαλυπτόλη ή καμφορά.

- Σε περίπτωση αγωγής με αλλοπαθητικά φάρμακα τα μελίσσι πρέπει να απομονώνονται, το κερι να αντικαθίσταται και τα μελίσσια να υποστούν ξανά περίοδο μετατροπής ενός έτους.

Εικόνα 4. Μελισσοκομείο με ξύλινες κυψέλες τοποθετημένο σε βιολογική καλλιέργεια αμυγδαλιάς

**ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ-ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΤΟΥ
ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ
ΠΛΑΙΣΙΟΥ, ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ (ΥΑ ΑΡΙΘΜ.
2543/103240/09.10.2017)**

- ▶ Περιγραφή συστήματος Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών προϊόντων στην Ελλάδα.
- ▶ Διαδικασία ένταξης παραγωγών-επιχειρήσεων στο Σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων.
- ▶ Επεξήγηση σταδίων Πιστοποίησης Βιολογικών καλλιεργειών, χρόνος μετατροπής των αγροτεμαχίων.
- ▶ Διαδικασία αναδρομικής αναγνώρισης σταδίων πιστοποίησης
- ▶ Υποχρεώσεις των ενταγμένων στο Σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης.
- ▶ Απαιτούμενα αρχεία που τηρούνται από τους Παραγωγούς-Επιχειρηματίες.
- ▶ Απαιτούμενα αρχεία που τηρούνται από τους κτηνοτρόφους.
- ▶ Διαδικασία ελέγχων, ελεγχόμενα σημεία.
- ▶ Περιγραφή του συστήματος κυρώσεων στους Παραγωγούς-Επιχειρηματίες.
- ▶ Καθήκοντα Γεωτεχνικού-Γεωργικού Συμβούλου Βιοκαλλιεργητών.

4.1 Περιγραφή συστήματος Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών προϊόντων στην Ελλάδα

Το σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης στην Ελλάδα ρυθμίζεται από την ΥΑ 2543/103240 (ΦΕΚ 3529/Β/ 09.10.2017) η οποία στοχεύει στον καθορισμό των απαραίτητων συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή των Καν. (ΕΚ) 834/2007 και Καν. (ΕΚ) 889/2008 στον Ελλαδικό χώρο. Στην ΥΑ περιγράφεται λεπτομερώς και ορίζονται οι κανόνες λειτουργίας του Συστήματος Ελέγχου και Πιστοποίησης για την Βιολογική Παραγωγή. Η αρμόδια αρχή λειτουργίας του Συστήματος είναι η **Διεύθυνση Συστημάτων Ποιότητας και Βιολογικής**

Γεωργίας της Γενικής Διεύθυνσης Τροφίμων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων που σε γενικές γραμμές έχει την ευθύνη της παρακολούθησης του συστήματος, της έγκρισης των Φορέων Ελέγχου και Πιστοποίησης, του συντονισμού της αρχής εποπτείας του συστήματος. Η αρχή εποπτείας του Συστήματος Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών προϊόντων είναι ο **«ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑ» («ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ»)** με ευθύνη την διενέργεια επιτόπιων ελέγχων στους Φορείς Ελέγχου και Πιστοποίησης αλλά και στους συμβεβλημένους με αυτούς επιχειρηματίες για την επιβεβαίωση της καλής εκτέλεσης των καθηκόντων τους, την διενέργεια ελέγχων και δειγματοληψιών στα σημεία αγοράς και την εισήγηση για κυρώσεις στους συμμετέχοντες στο Σύστημα. Τον έλεγχο και την Πιστοποίηση των παραγωγών-επιχειρηματιών έχουν αναλάβει οι **Φορείς Ελέγχου και Πιστοποίησης (ΟΕΠ)** οι οποίοι είναι Ιδιωτικοί Οργανισμοί. Την στιγμή αυτή οι Οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στην Χώρα στο πεδίο αυτό είναι οι εξής:

- Οργανισμός Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων ΔΗΩ (GR-BIO-01)
- Φυσιολογική ΙΚΕ (GR-BIO-02)
- Ινστιτούτο Ελέγχου Βιολογικών Προϊόντων «ΒΙΟΕΛΛΑΣ ΑΕ» (GR-BIO-03)
- A-CERT Ευρωπαϊκός Οργανισμός Πιστοποίησης ΑΕ (GR-BIO-05)
- IRIS Α. Χατζηδάκη και ΣΙΑ ΕΕ (GR-BIO-06)
- Πράσινος Έλεγχος - Έλεγχος και Πιστοποίηση προϊόντων Βιολογικής Γεωργίας (GR-BIO-07)
- Γεωτεχνικό Εργαστήριο ΑΕ (GR-BIO-08)
- GMCERT Έλεγχος και Πιστοποίηση προϊόντων και Συστημάτων (GR-BIO-10)
- QMSCERT Επιθεωρήσεις, Έλεγχοι, Πιστοποιήσεις ΕΠΕ (GR-BIO-12)
- TÜV Ελλάς ΑΕ Ανώνυμη Εταιρία Επιθεωρήσεων Πιστοποιήσεων και Διασφάλισης Ποιότητας (GR-BIO-13)
- Οξυγόνο-Ελληνικός Φορέας Πιστοποίησης (GR-BIO-14)
- TÜV Austria Hellas LTD (GR-BIO-015)
- Q-check ΙΚΕ (GR-BIO-16)
- Eurocert ΑΕ Ευρωπαϊκή Εταιρία Ελέγχων και Πιστοποιήσεων (GR-BIO-17)
- Cosmocert ΑΕ Υπηρεσίες Πιστοποίησης (GR-BIO-18)

Οι ΟΕΠ έχουν τις παρακάτω αρμοδιότητες (ΥΑ 2543/103240 (ΦΕΚ 3529/Β/ 09.10.2017)):

1. Εντάσσουν στο σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης τις επιχειρήσεις και Παραγωγούς που συμμετέχουν στην παραγωγή-διακίνηση-εμπορία γεωργικών προϊόντων Βιολογικής Παραγωγής.
2. Διενεργούν ελέγχους σε όλες τις συμβεβλημένες με αυτούς επιχειρήσεις.
3. Τηρούν όλα τα απαραίτητα αρχεία.
4. Εκδίδουν αποδεικτικά έγγραφα (Πιστοποιητικά-Βεβαιώσεις).
5. Επιβάλλουν κυρώσεις.
6. Υποχρεούνται να συνεργάζονται μεταξύ τους για ανταλλαγή πληροφοριών ώστε να διαφυλάσσεται η ομαλή λειτουργία του Συστήματος Ελέγχου και Πιστοποίησης.

4.2 Διαδικασία ένταξης παραγωγών-επιχειρήσεων στο Σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων

Ο παραγωγός-επιχειρηματίας που επιθυμεί να ενταχθεί στο Σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων υποβάλλει αίτηση σε κάποιον από τους εγκεκριμένους Φορείς Ελέγχου (ΟΕΠ), αίτηση που συνοδεύεται με υπεύθυνη δήλωσή του ότι δεσμεύεται για την τήρηση του Κανονισμού καθώς και για την ορθότητα των στοιχείων που καταγράφει. Ο ΟΕΠ ανασκοπεί την αίτηση και εφόσον εγκριθεί το αίτημα ένταξης, ο παραγωγός υπογράφει σύμβαση με τον ΟΕΠ και εντάσσεται στο Σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης (ΥΑ 2543/103240 (ΦΕΚ 3529/Β/ 09.10.2017)).

4.3 Επεξήγηση σταδίων Πιστοποίησης Βιολογικών καλλιεργειών, χρόνος μετατροπής των αγροτεμαχίων

Μετά την υπογραφή της Σύμβασης με τον ΟΕΠ και για έναν χρόνο τα αγροτεμάχια της μονάδας βρίσκονται σε καθεστώς ένταξης (ΥΕ-υπό ένταξη). Ο χρόνος αυτός είναι κοινός τόσο για τις ετήσιες καλλιέργειες όσο και για τις πολυετείς καλλιέργειες. Μόλις συμπληρωθεί ένα έτος από την υπογραφή της σύμβασης τα αγροτεμάχια εισάγονται για ένα ημερολογιακό έτος στο

Μεταβατικό Στάδιο (ΜΣ). Τα αγροτεμάχια που καλλιεργούνται με μονοετείς καλλιέργειες και μηδική εισάγονται στο πλήρες Βιολογικό Στάδιο (ΒΣ) μετά την συμπλήρωση του δεύτερου ημερολογιακού έτους από την ένταξη στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης. Ο χρόνος μετατροπής είναι για τις καλλιέργειες αυτές τρία (3) ημερολογιακά έτη. Ωστόσο για να είναι δυνατή η διακίνηση του προϊόντος ως Βιολογικού Σταδίου θα πρέπει η σπορά της καλλιέργειας να γίνει μετά την συμπλήρωση των δύο ετών από την ένταξη στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης (αν τα δύο έτη από την ένταξη συμπληρώνονται τον Μάιο, η σπορά έχει γίνει τον Μάρτιο ενώ η συγκομιδή γίνεται τον Σεπτέμβριο, το προϊόν δεν μπορεί να διακινηθεί ως ΒΣ). Στις πολυετείς καλλιέργειες το πρώτο έτος σε Μεταβατικό Στάδιο (ΜΣ) ακολουθεί δεύτερο έτος σε ΜΣ, εφόσον έχουν παρέλθει τρία έτη από την ένταξη στο Σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης, το προϊόν που συγκομίζεται είναι πλέον σε Βιολογικό Στάδιο. Ο χρόνος μετατροπής είναι για τις καλλιέργειες αυτές δύο ημερολογιακά έτη.

Σημείωση: Πολυετείς καλλιέργειες ορίζονται οι καλλιέργειες δέντρων, αμπέλου, πολυετών αρωματικών φυτών (λχ ρίγανη, αλόη) και γενικά όσες καλλιέργειες πλην της μηδικής, παραμένουν στο αγροτεμάχιο πάνω από μια καλλιεργητική περίοδο. Μονοετείς είναι οι καλλιέργειες που ολοκληρώνουν τον καλλιεργητικό κύκλο εντός μιας καλλιεργητικής περιόδου και κατά κύριο λόγο είναι δημητριακά και άλλα φυτά μεγάλης καλλιέργειας και φυτά για ζωοτροφή (π.χ. μηδική παρόλο που μπορεί να διατηρηθεί στο αγροτεμάχιο πέραν της μιας καλλ. περιόδου), μονοετή αρωματικά φυτά και βότανα (λχ βασιλικός, χαμομήλι) και οπωροκηπευτικά [ΚΑΝ (ΕΚ) 834/2007; ΚΑΝ (ΕΚ) 889/2008; ΥΑ 2543/103240 (ΦΕΚ 3529/Β/ 09.10.2017)].

4.4 Διαδικασία αναδρομικής αναγνώρισης σταδίων πιστοποίησης

Η ΥΑ προβλέπει ότι είναι δυνατή η αναδρομική αναγνώριση σταδίων πιστοποίησης (απ' ευθείας αναγνώριση αγροτεμαχίου ως Βιολογικού Σταδίου) σε περιπτώσεις όπου τεκμηριώνεται η ακαλλιέργεια για περισσότερο από δύο (για τις μονοετείς) ή τρία (για τις πολυετείς). Για να είναι δυνατή η αξιολόγηση των παραπάνω πρέπει η εκμετάλλευση να προσκομίσει αποδεικτικά για την μη

καλλιέργεια (λχ δήλωση στο ΟΣΔΕ ως αγρανάπαυση), πόρισμα αυτοψίας γεωτεχνικού της ΔΑΟΚ που να επιβεβαιώνει τον ισχυρισμό και οποιοδήποτε άλλο τεκμήριο μπορεί να υποστηρίξει το αίτημα (λχ φωτογραφίες). Το αίτημα κατατίθεται στον ΟΕΠ ο οποίος συντάσσει έκθεση η οποία μαζί με τα τεκμήρια αξιολογείται από την Διεύθυνση Συστημάτων Ποιότητας και Βιολογικής Γεωργίας της Γενικής Διεύθυνσης Τροφίμων του ΥΠΑΑΤ [ΚΑΝ (ΕΚ) 834/2007; ΚΑΝ (ΕΚ) 889/2008; ΥΑ 2543/103240 (ΦΕΚ 3529/Β/ 09.10.2017)].

4.5 Υποχρεώσεις των ενταγμένων στο Σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης

Οι ενταγμένοι στο σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης οφείλουν:

1. Να τηρούν ατομικό φάκελο των απαιτούμενων αρχείων για το Σύστημα Βιολογικής Παραγωγής τουλάχιστον για 5 έτη.
2. Να ενημερώνουν γραπτά τον ΟΕΠ για οποιαδήποτε αλλαγή στην περιγραφή της εκμετάλλευσης το αργότερο εντός 10 ημερών (λχ για την απόκτηση ενός νέου αγροτεμαχίου).
3. Να αποδέχονται τον έλεγχο από τον ΟΕΠ αλλά και από τους ελεγκτές του ΕΛΓΟ-Δήμητρα στην μονάδα και στα αρχεία του. Η πρόσβαση των ελεγκτών στην μονάδα πρέπει να είναι ελεύθερη σε όλους τους χώρους.
4. Να επιτρέπουν στους Ελεγκτές του ΟΕΠ και του ΕΛΓΟ-Δήμητρα την λήψη δειγμάτων με σκοπό την ανάλυση τους για την ανίχνευση υπολειμμάτων μη επιτρεπόμενων ουσιών στην Βιολογική Παραγωγή. Παράλληλα οφείλουν να παρέχουν οποιαδήποτε διευκρίνιση ώστε να εξάγονται συμπεράσματα για την εφαρμογή ή όχι των Βιολογικών Μεθόδων Παραγωγής στην Εκμετάλλευση.
5. Να προβαίνουν στις απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες εφόσον εντοπιστούν αποκλίσεις κατά τους ελέγχους.
6. Να ενημερώνουν τους πελάτες του άμεσα και να αποσύρει από την αγορά προϊόντα τα οποία δεν συμμορφώνονται με τις προδιαγραφές των βιολογικών προϊόντων [ΚΑΝ (ΕΚ) 834/2007; ΚΑΝ (ΕΚ) 889/2008; ΥΑ 2543/103240 (ΦΕΚ 3529/Β/ 09.10.2017)].

4.6 Απαιτούμενα αρχεία που τηρούνται από τους Παραγωγούς-Επιχειρηματίες

Ο παραγωγός - επιχειρηματίας οφείλει σε κάθε περίπτωση να τηρεί για διάστημα το λιγότερο 5 ετών τα παρακάτω αρχεία:

1. Αίτηση-δήλωση ένταξης στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης.
2. Αντίγραφο της σύμβασης με τον ΟΕΠ.
3. Το σύνολο των προγραμμάτων καλλιέργειας ή παραγωγής.
4. Τις εκθέσεις ελέγχου που παραλαμβάνει από τους Επιθεωρητές του ΟΕΠ ή τους Επιθεωρητές του ΕΛΓΟ Δήμητρα.
5. Τις άδειες παρέκκλισης για χρήση μη βιολογικού πολλαπλασιαστικού υλικού που τυχόν έχουν εκδοθεί για την εκμετάλλευση.
6. Αντίγραφο της τελευταίας δήλωσης ΟΣΔΕ.
7. Τα αποδεικτικά έγγραφα κάθε είδους για την νόμιμη λειτουργία της εκμετάλλευσης αλλά και της πιστοποίησης της από τον ΟΕΠ (βεβαιώσεις συμμόρφωσης ή αποδεικτικό έγγραφο του Άρθρου 66 του Καν. 889/2008).
8. Έγγραφα σχετικά με τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί μετά από τα ευρήματα των ελέγχων από τον ΟΕΠ ή τον ΕΛΓΟ Δήμητρα και την τεκμηρίωση για τα διορθωτικά μέτρα που έχουν ληφθεί.
9. Ημερολόγιο ελέγχων στην εκμετάλλευση.
10. Την αλληλογραφία σχετικά με την πιστοποίηση μεταξύ των Φορέων ελέγχου (ΥΠΑΑΤ, ΕΛΓΟ, ΟΕΠ).

Σημείωση: Πέραν των παραπάνω οι παραγωγοί οφείλουν να τηρούν κάποιας μορφής Ημερολόγιο Αγρού στο οποίο καταγράφονται όλες οι καλλιεργητικές πρακτικές και επεμβάσεις (κατεργασία εδάφους, ημερομηνίες φυτεύσεων, κλάδευμα και άλλες καλλιεργητικές φροντίδες, εισροές λίπανσης και φυτοπροστασίας, συντήρηση εξοπλισμού, αγορές/πωλήσεις). Το Ημερολόγιο Αγρού δεν είναι διαθέσιμο σε κάποια τυποποιημένη μορφή αλλά πρέπει να περιέχει όλη την απαραίτητη πληροφορία. Εφόσον δεν είναι διαθέσιμο από κάποιον άλλο, ο γεωτεχνικός-γεωργικός σύμβουλος μπορεί να δημιουργήσει το αρχείο και να το δώσει για χρήση στους παραγωγούς.

(KAN (ΕΚ) 834/2007; ΚΑΝ (ΕΚ) 889/2008; ΥΑ 2543/103240 (ΦΕΚ 3529/Β/09.10.2017).

4.7 Απαιτούμενα αρχεία που τηρούνται από τους κτηνοτρόφους

Πρέπει να είναι δυνατή η ταυτοποίηση των ζώων ανά πάσα στιγμή με τη χρησιμοποίηση μεθόδων προσαρμοσμένων στο κάθε είδος ζώων, ατομικά για τα μεγάλα θηλαστικά και ατομικά ή ανά παρτίδα για τα πουλερικά και τα μικρά θηλαστικά.

Πρέπει να καταγράφονται τα στοιχεία των ζώων υπό μορφή μητρώου και να είναι διαθέσιμα στις αρχές ή τους φορείς ελέγχου ανά πάσα στιγμή στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης. Τα μητρώα αυτά περιέχουν πλήρη περιγραφή του συστήματος διαχείρισης της αγέλης ή του σμήνους και να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

- Όσον αφορά τα ζώα που εισάγονται στην εκμετάλλευση: προέλευση και ημερομηνία άφιξης, περίοδο μετατροπής, σήμα ταυτοποίησης και κτηνιατρικό φάκελο.
- Για ζώα που εξέρχονται από την εκμετάλλευση: ηλικία, αριθμό ζώων, βάρος εάν προορίζονται για σφαγή, σήμα ταυτοποίησης και προορισμό.
- Στοιχεία των ζώων που έχουν απολεσθεί και τις σχετικές αιτίες.
- Όσον αφορά τις ζωοτροφές: είδος, συμπεριλαμβανομένων των συμπληρωμάτων ζωοτροφών, αναλογίες των διαφόρων συστατικών της ημερήσιας τροφής και περιόδους πρόσβασης σε χώρους ελεύθερης βοσκής, περιόδους εποχικής μετακίνησης, όταν εφαρμόζονται περιορισμοί.
- Όσον αφορά την πρόληψη των ασθενειών και την κτηνιατρική αγωγή και φροντίδα: ημερομηνία αγωγής, λεπτομερή στοιχεία της διάγνωσης, ποσολογία φαρμάκου, τύπο φαρμακευτικού προϊόντος, αναφορά των δραστικών φαρμακολογικών ουσιών, μέθοδο αγωγής και κτηνιατρική συνταγή για κτηνιατρική φροντίδα με τους λόγους και περιόδους αναμονής που εφαρμόζονται πριν τη διάθεση των ζωικών προϊόντων στην αγορά με επισήμανση ως βιολογικό.

Ιδιαίτερα όταν χρησιμοποιούνται κτηνιατρικά φάρμακα, πρέπει τα σχετικά στοιχεία να δηλώνονται στην αρχή ή τον φορέα ελέγχου πριν τα ζώα ή τα

ζωικά προϊόντα διατεθούν στην αγορά ως βιολογικά προϊόντα. Τα ζώα που υποβάλλονται σε θεραπευτική αγωγή πρέπει να ταυτοποιούνται σαφώς, ατομικά στην περίπτωση των μεγάλων ζώων, ατομικά ή ομαδικά ή ανά κυψέλη στην περίπτωση των πουλερικών, των μικρών ζώων και των μελισσών.

4.8 Διαδικασία ελέγχων, ελεγχόμενα σημεία

Οι ΟΕΠ οφείλουν τουλάχιστον μια φορά ετησίως να πραγματοποιούν φυσικό έλεγχο με σκοπό να διαπιστωθεί η τήρηση από την μονάδα των κανόνων της βιολογικής παραγωγής. Συγκεκριμένα ελέγχονται/καταγράφονται στο σύνολο τους τα παρακάτω:

1) Η εικόνα της εκμετάλλευσης:

Γίνεται έλεγχος των αγροτεμαχίων βάσει της τελευταίας δήλωσης ΟΣΔΕ.

Σημείωση: Σύμφωνα με την ΥΑ για αλλαγές που έχουν προκύψει πρέπει ο ΟΕΠ να έχει ενημερωθεί εντός 10 ημερών.

2) Η χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού

Αφορά κυρίως ετήσιες καλλιέργειες ή για νέες φυτεύσεις πολυετών. Σε περίπτωση χρήσης μη βιολογικού πολλαπλασιαστικού υλικού πρέπει να υπάρχει σχετική άδεια παρέκκλισης για τους σπόρους ή τους κονδύλους πατάτας που εκδίδεται πριν την σπορά από την ΔΑΟΚ της κάθε Περιφερειακής ενότητας. Απαγορεύεται η καλλιέργεια Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών.

3) Επεμβάσεις στο έδαφος και μέτρα για την αποφυγή της Διάβρωσης

Στο σημείο αυτό ελέγχεται το αν εφαρμόζονται οι κανόνες ορθής γεωργικής πρακτικής που αφορούν την κατεργασία του εδάφους, γίνεται καταγραφή από τον Επιθεωρητή όλων των επεμβάσεων στο έδαφος βάσει του Ημερολογίου Αγρού. Τέλος, ο Επιθεωρητής ελέγχει τα αγροτεμάχια μακροσκοπικά για τον εντοπισμό μη επιτρεπόμενων μεθόδων κατεργασίας εδάφους (λχ βαθιά άροση) και ζιζανιοκτονίας (η εικόνα μετά από χημική ζιζανιοκτονία είναι χαρακτηριστική και ο Επιθεωρητής οφείλει να την αξιολογήσει). Δεν επιτρέπεται η υδροπονία στην Βιολογική Γεωργία.

Εικόνα 5. Μέτρα για την μείωση της διάβρωσης σε βιολογικές καλλιέργειες

4) Νερό άρδευσης

Το νερό άρδευσης πρέπει να προέρχεται από νόμιμες πηγές σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και να είναι κατάλληλο για χρήση στις καλλιέργειες. Η τεκμηρίωση για τα παραπάνω μπορεί να είναι μια ανάλυση νερού που περιέχει και πληροφορίες για την μικροβιακή επιβάρυνση ή βεβαίωση από την αρχή διαχείρισης σε περίπτωση άρδευσης από δίκτυο.

5) Χειρισμός φυτικών υπολειμμάτων

Ο βιολογικός τρόπος παραγωγής προωθεί την ανακύκλωση των φυτικών υπολειμμάτων για τον εμπλουτισμό του εδάφους με οργανική ουσία και θρεπτικά στοιχεία. Ωστόσο δεν υπάρχει κάποιος περιορισμός πέραν του Νόμου που ισχύει για όλες τις καλλιέργειες όσον αφορά τον χειρισμό των φυτικών υπολειμμάτων.

6) Εισροές Λίπανσης, βελτιωτικά εδάφους

Οι παραγωγοί οφείλουν να χρησιμοποιούν λιπάσματα με σύσταση που είναι σύμφωνη με το Παράρτημα I του Καν. (ΕΚ) 889/2008. Περιγραφικά

αναφέρονται κάποιες από τις επιτρεπόμενες εισροές, για περισσότερες πληροφορίες οι γεωτεχνικοί-γεωργικοί σύμβουλοι οφείλουν να απευθύνονται στους γεωπόνους που εμπορεύονται τα σκευάσματα ή στις εταιρίες που διακινούν το κάθε προϊόν.

- Κοπριά από μη εντατικοποιημένη εκτροφή ζώων (η συνολική ποσότητα κόπρου που χρησιμοποιείται ανά εκτάριο (10 στρ) δεν πρέπει να περιέχει παραπάνω από 170 κιλά Αζώτου στο σύνολό της).
- Προϊόντα κομποστοποίησης και φυτικά μέρη ή υπολείμματα, φύκια μετά από επεξεργασία.
- Τύρφη.
- Απόβλητα καλλιέργειας μανιταριών.
- Κομπόστα γεωσκωλήκων, εντόμων, γκουανό.
- Υποπροϊόντα ζωικής προέλευσης όπως αιματάλευρα, ιχθυάλευρα, οστεάλευρα, υποπροϊόντα γαλακτοκομικών.
- Φωσφορικά ορυκτά.
- Καλιούχα ορυκτά.
- Ανθρακικό ασβέστιο και μαγνήσιο, θειικό μαγνήσιο, φυσικής προέλευσης.
- Θείο ως βελτιωτικό εδάφους.
- Ανόργανα μικροστοιχεία σύμφωνα με τον Καν (ΕΚ) 2003/2003.
- Προϊόντα μικροοργανισμών ως εδαφοβελτιωτικά.

Σε πολλές περιπτώσεις στα κατάλληλα σκευάσματα που χρησιμοποιούνται στις βιολογικές καλλιέργειες, υπάρχει σήμανση στην συσκευασία τους αναφορικά με την δυνατότητα χρήσης τους στη Βιολογική Γεωργία.

Σημείωση: Σε περίπτωση της μη χρήσης εισροών λίπανσης πρέπει να τεκμηριώνεται ο λόγος ενώ πρέπει το ύψος παραγωγής να δικαιολογείται από το δυναμικό της εκμετάλλευσης. Ο λόγος εισροών/εκροών της εκμετάλλευσης μπορεί να δώσει ιδιαίτερα χρήσιμες πληροφορίες για το αν τηρούνται ή όχι οι κανονισμοί της Βιολογικής Γεωργίας. Για την ορθή τεκμηρίωση των εισροών πρέπει να είναι διαθέσιμα από τον παραγωγό στον φάκελο των αρχείων τα τιμολόγια αγοράς.

Εικόνα 6. Αποθήκευση σκευασμάτων λίπανσης και φυτοπροστασίας κατάλληλα για βιολογικές καλλιέργειες

7) Καταπολέμηση εχθρών και ασθενειών

Όταν δεν είναι δυνατή η επαρκής προστασία των φυτών από επιβλαβείς οργανισμούς ή ασθένειες με τη λήψη καλλιεργητικών μέτρων (λχ χρήση ανθεκτικών ποικιλιών, μείωση μολυσμάτων, αμειψισπορά, κλάδευμα κλπ) μπορούν να χρησιμοποιηθούν φυτοπροστατευτικά προϊόντα που έχουν σύνθεση που περιγράφεται στο Παράρτημα II του Καν. (ΕΚ) 889/2008. Περιγραφικά αναφέρονται κάποιες από τις επιτρεπόμενες εισροές, για περισσότερες πληροφορίες οι γεωτεχνικοί-γεωργικοί σύμβουλοι οφείλουν να απευθύνονται στους γεωπόνους που εμπορεύονται τα σκευάσματα ή στις εταιρίες που διακινούν το κάθε προϊόν.

- Κηρός μελισσών (για προστασία μετά από κλάδευμα).
- Φυσικές πυρεθρίνες (εκχύλισμα από το φυτό *Chrysanthemum cinerariaefolium*).

- Spinosad.
- Φερορμόνες (για χρήση σε παγίδες).
- Φυτικά έλαια.
- Ενώσεις του Χαλκού με τη μορφή: α) υδροξειδίου του Χαλκού β) οξυχλωριούχου Χαλκού γ) οξειδίου του Χαλκού δ) βορδιγάλειου πολτού ε) τριβασικού χαλκού. Σημείωση: η συνολική ποσότητα δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 6 κιλά καθαρού χαλκού ανά εκτάριο ανά έτος (λχ ένα σκεύασμα που περιέχει 35% καθαρό χαλκό μπορεί να εφαρμοστεί σε συνολική ποσότητα 17 κιλών ανά εκτάριο ανά έτος).
- Πυριτικό αργίλιο (Καολινίτης).
- Διατομίτης.
- Παραφινέλαιο.
- Θείο.

Σε πολλές περιπτώσεις τα κατάλληλα σκευάσματα για την φυτοπροστασία των βιολογικών καλλιεργειών αναφέρουν στην συσκευασία το γεγονός ότι επιτρέπεται η χρήση τους στη Βιολογική Γεωργία. Η μη χρήση μεθόδων φυτοπροστασίας πρέπει να τεκμηριώνεται από την εικόνα της εκμετάλλευσης και τις συνθήκες που επικράτησαν στην περιοχή (και δεν ευνοούσαν σημαντική ζημιά στην παραγωγή από εχθρούς και ασθένειες). Ο γεωτεχνικός-γεωργικός σύμβουλος πρέπει να γνωματεύει για την χρήση σκευασμάτων φυτοπροστασίας στις Βιολογικές καλλιέργειες.

8) Προστασία από την επιμόλυνση από Συμβατικές καλλιέργειες/Προϊόντα

Οι παραγωγοί οφείλουν να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία από την επιμόλυνση κυρίως από συμβατικές εισροές των καλλιεργειών και των προϊόντων τους. Για τον σκοπό αυτό οι παραγωγοί πρέπει:

1. Να τηρούν ζώνες προστασίας από την επιμόλυνση (το προϊόν από τις ζώνες δεν διακινείται ως βιολογικό προϊόν και δεν αναμειγνύεται με το προϊόν που δεν προέρχεται από ζώνες, επίσης οι παραγωγοί μπορούν να αφήνουν μια ακαλλιέργητη ζώνη ανάμεσα στην καλλιέργεια τους και τα συμβατικά αγροτεμάχια).

2. Πρέπει να υπάρχει σήμανση των αγροτεμαχίων που καλλιεργούνται με βιολογικό τρόπο (λχ με κορδέλες ή επιγραφές).
3. Τα γεωργικά μηχανήματα που χρησιμοποιούνται και σε συμβατικές καλλιέργειες πρέπει να καθαρίζονται επιμελώς.
4. Κατά την μεταφορά, επεξεργασία και αποθήκευση των βιολογικών προϊόντων πρέπει να αποφεύγεται η πιθανότητα ανάμιξης με συμβατικά προϊόντα (χωρικός και χρονικός διαχωρισμός, λχ παραγωγή ελαιολάδου σε διαφορετικές ημέρες στο ελαιοτριβείο και αποθήκευση σε διαφορετικές δεξαμενές).

Εικόνα 7. Ζώνη προστασίας από την επιμόλυνση σε ετήσιες καλλιέργειες

Πωλήσεις Βιολογικών προϊόντων

Ο παραγωγός πρέπει να διαθέτει τα απαραίτητα αρχεία ώστε να τεκμηριώνονται οι πωλήσεις προϊόντων από την μονάδα του (δελτία αποστολής/τιμολόγια, αποδείξεις). Για την αποφυγή φαινομένων νοθείας βιολογικών προϊόντων, γίνεται έλεγχος του ισοζυγίου εισροών/εκροών, η λογική του ισοζυγίου είναι ότι πρέπει η παραγωγή που τελικά διακινήθηκε να

δικαιολογείται από το δυναμικό της μονάδας (λχ έκταση αγροτεμαχίων με μέση απόδοση που δεν διαφέρει σημαντικά από την απόδοση της περιοχής), λαμβάνοντας υπ' όψη τις εισροές λίπανσης και τις ζημιές από τους εχθρούς και τις ασθένειες. **Πωλήσεις Γεωργικών προϊόντων με αναφορά στον βιολογικό τρόπο παραγωγής επιτρέπονται μόνο μετά την έκδοση από τον ΟΕΠ του σχετικού εγγράφου (Πιστοποιητικό προϊόντος).** Αναφορικά με την σήμανση των τυποποιημένων προϊόντων, οι ΟΕΠ οφείλουν να καθοδηγήσουν τους παραγωγούς για την ορθή χρήση του σήματος (του Ευρωπαϊκού και του σήματος του ΟΕΠ).

4.9 Περιγραφή του συστήματος κυρώσεων στους Παραγωγούς-Επιχειρηματίες

Οι κατηγορίες μη συμμορφώσεων κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες α) Απόκλιση, β) Παρατυπία και γ) Παράβαση. Ανάλογα με την βαρύτητα και την επαναληψιμότητα της μη συμμόρφωσης στην ΥΑ 2543/103240/09.10.2017 αναφέρονται οι παρακάτω κυρώσεις στους παραγωγούς που εφαρμόζονται σε περιπτώσεις μη τήρησης του Κανονισμού:

➤ **Προειδοποίηση (ΠΡ)**

➤ **Υποβιβασμός Πιστοποίησης Προϊόντος (ΥΠΠ):**

Αφορά την αφαίρεση του δικαιώματος διακίνησης με αναφορά στον βιολογικό τρόπο παραγωγής για μια συγκεκριμένη παρτίδα προϊόντος για την οποία έχει διαπιστωθεί μη τήρηση του Κανονισμού κατά την μεταποίηση, στην παραγωγική διαδικασία σε ένα ή περισσότερα αγροτεμάχια από τα οποία προέρχεται το προϊόν.

➤ **Υποβιβασμός σταδίου πιστοποίησης αγροτεμαχίου(ων) (ΥΠΑ):**

Αφορά τον υποβιβασμό του σταδίου πιστοποίησης των αγροτεμαχίων σε συμβατικά, ο χρόνος μετατροπής μετράει εκ νέου.

➤ **Μερική αναστολή της Πιστοποίησης (ΜΑΠ):**

Επιβάλλεται απαγόρευση στην Εκμετάλλευση να διακινεί μια, περισσότερες παρτίδες προϊόντος ή και του συνόλου της παραγωγής με αναφορά στον βιολογικό τρόπο παραγωγής.

➤ **Αναστολή της Πιστοποίησης (ΑΠ):**

Επιβάλλεται απαγόρευση στην Εκμετάλλευση να διακινεί το σύνολο της παραγωγής με αναφορά στον βιολογικό τρόπο παραγωγής.

➤ **Ανάκληση πιστοποίησης (ΑΝΠ):**

Ανάκληση της πιστοποίησης και απαγόρευση της επιχείρησης της εμπορίας προϊόντων με αναφορά στον βιολογικό τρόπο παραγωγής τους, για χρονικό διάστημα διάρκειας από ένα (1) έως και τρία (3) έτη, με ταυτόχρονη διακοπή της σύμβαση του επιχειρηματία με τον ΟΕΠ ενώ δεν είναι δυνατή η σύναψη νέας σύμβασης με άλλον ΟΕΠ.

Πίνακας 3. Περιγραφή-Επεξήγηση των συχνότερων μη συμμορφώσεων και κυρώσεις που αυτές επιφέρουν

Περιγραφή μη συμμόρφωσης	Χαρακτηρισμός μη συμμόρφωσης	Κύρωση
Παράλληλη παραγωγή βιολογικών και συμβατικών προϊόντων	Παρατυπία	ΥΠΠ, ΥΠΑ,ΜΑΠ
Διακίνηση προϊόντων με αναφορά στον βιολογικό τρόπο παραγωγής πριν την συμπλήρωση των χρονικών διαστημάτων μετατροπής.	Παράβαση	ΥΠΠ, ΑΠ
Μίξη βιολογικών και συμβατικών προϊόντων	Παράβαση	ΥΠΠ, ΑΝΠ
Μη τήρηση των απαιτήσεων για βελτίωση του εδάφους και μείωση των μολυσμάτων εχθρών και καλλιεργειών με καλλιεργητικές τεχνικές και αμειψισπορά	Απόκλιση	ΠΡ
Χρήση λιπασμάτων που δεν αναφέρονται στον Κανονισμό της Βιολογική Γεωργίας. Μη απόδειξη της αναγκαιότητας χρήσης λιπασμάτων.	Παρατυπία	ΥΠΠ, ΥΠΑ,ΜΑΠ
Έλλειψη ημερολογίου καλλιέργειας (Μητρώο Φυτικής Παραγωγής-όπως	Παρατυπία	ΥΠΠ, ΥΠΑ,ΜΑΠ

αναφέρεται στον Καν. (ΕΚ) 889/2008)		
Έντοπισμός υπολειμμάτων ΦΠΠ που δεν επιτρέπονται στις βιολογικές καλλιέργειες	Παρατυπία	ΥΠΠ, ΥΠΑ,ΜΑΠ
Χρήση συμβατικού πολλαπλασιαστικού υλικού μονοετών χωρίς την ύπαρξη άδειας παρέκκλισης. Πολλαπλασιαστικό υλικό μονοετών και πολυετών που προέρχεται από φυτά που δεν έχουν καλλιεργηθεί με βιολογικό τρόπο παραγωγής για μία ή δύο καλλιεργητικές περιόδους αντίστοιχα.	Παρατυπία	ΥΠΠ, ΜΑΠ
Μη συμμορφώσεις που σχετίζονται με την άρνηση ελέγχου και την μη τήρηση των αρχικών δεσμεύσεων που αναλαμβάνουν οι επιχειρηματίες και έχουν να κάνουν με την συνεργασία τους ώστε οι επιθεωρήσεις τόσο από τους ΟΕΠ όσο και από τον ΕΛΓΟ-Δήμητρα να ολοκληρώνονται ομαλά.	Παράβαση	ΑΠΠ, ΑΝΠ

Σημείωση: Σε περίπτωση υποτροπής, η ποινή που προβλέπεται είναι βαρύτερη. Αναλυτική καταγραφή των κυρώσεων σε περιπτώσεις μη συμμορφώσεων υπάρχει στο παράρτημα της ΥΑ 2543/103240 (ΦΕΚ 3529/Β/ 09.10.2017).

4.10 Καθήκοντα Γεωτεχνικού-Γεωργικού Συμβούλου Βιοκαλλιεργητών

Τα καθήκοντα του Γεωτεχνικού-Γεωργικού Συμβούλου Βιοκαλλιεργητών είναι τα εξής:

1. Ελέγχουν την πληρότητα της αίτησης του παραγωγού για ένταξη στο Σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης ενός από τους εγκεκριμένους ΟΕΠ.
2. Ελέγχουν και καθοδηγούν τους παραγωγούς για την ορθή τήρηση των απαραίτητων αρχείων.

3. Παρέχουν συμβουλές για την κατεργασία του εδάφους, το πολλαπλασιαστικό υλικό, την διαδοχή των καλλιεργειών, τις καλλιεργητικές φροντίδες, την λίπανση, την φυτοπροστασία, τους μετασυλλεκτικούς χειρισμούς και την προστασία από την επιμόλυνση των βιολογικών προϊόντων. Οι συμβουλές πρέπει να είναι συμβατές με τον Βιολογικό τρόπο παραγωγής.
4. Προστατεύουν τους παραγωγούς από πρακτικές που δεν είναι συμβατές με τους Κανονισμούς για τη βιολογική παραγωγή.
5. Αποτελούν ενδιάμεσο εφόσον χρειαστεί μεταξύ του παραγωγού και των φορέων ελέγχου.

Πρακτικός οδηγός εφαρμογής-Οδηγός για τους Γεωτεχνικούς-Γεωργικούς συμβούλους (δείτε το συνοδευτικό υλικό της ενότητας).

Σύνοψη

Σκοπός της παρούσας διδακτικής ενότητας είναι να εξοικειώσει τους εκπαιδευόμενους με έννοιες όπως περιβάλλον, βιοποικιλότητα και κλίμα στα αγροτικά οικοσυστήματα, ενισχύσεις και βιολογική γεωργία. Πάνω από όλα όμως, κύρια επιδίωξη αυτού του πονήματος είναι να παρέχει συμβουλές, κατευθυντήριες γραμμές και τις ελάχιστες απαιτήσεις που χρειάζονται για τη σωστή εφαρμογή του μέτρου 10 του προγράμματος ΠΑΑ 2014-2020 έτσι ώστε να διευκολυνθούν οι εκπαιδευόμενοι στην εφαρμογή τους. Έπειτα παρουσιάζονται οι κανονισμοί (ΕΚ) 834/2007 και 889/2008 που καθορίζουν το θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή της βιολογικής γεωργίας στην ΕΕ, εν συνεχεία γίνεται παρουσίαση και επεξήγηση του συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης καθώς και κομβικών απαιτήσεων των κανονισμών ενώ τέλος παρατίθεται οδηγός εφαρμογής από τους Γεωργικούς Συμβούλους με συγκεκριμένα παραδείγματα για πολυετείς και μονοετείς καλλιέργειες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Νομοθεσία:

- ▶ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 834/2007 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91.
- ▶ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 889/2008 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων (ενοποιημένη έκδοση 01.07.2013)
- ▶ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 354/2014 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ για την τροποποίηση και διόρθωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 889/2008 σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων.
- ▶ ΥΑ Αριθμ. 2543/103240/09.10.2017 (ΦΕΚ 3529/Β/2017). Καθορισμός των αναγκαίων συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ L 189 της 20.7.2007, σ. 1) και των Κανονισμών 889/2008 (ΕΕ L 250 της 18.9.2008, σ. 1) και 1235/2008 (ΕΕ L 334 της 12.12.2008, σ. 25) της Επιτροπής, σχετικά με τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των βιολογικών προϊόντων φυτικής, ζωικής παραγωγής και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και τους όρους εισαγωγής βιολογικών προϊόντων από τρίτες χώρες.
- ▶ ΚΥΑ αριθμ. 295194/22.04.09. (ΦΕΚ 756/Β/2009) Καθορισμός συμπληρωματικών μέτρων για τη χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού στη βιολογική γεωργία σε εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΚ)834/07 και (ΕΚ)889/08, όπως αυτοί κάθε φορά ισχύουν.

Επιστημονικές εργασίες:

- ▶ Arbenz M, Gould D, Stopes Ch (2016) Organic 3.0 – for truly sustainable farming and consumption, IFOAM Organics International, Bonn and SOAAN, Bonn.
- ▶ Baker BP, Benbrook CM, Groth E, Benbrook KL (2002) Pesticide residues in conventional, integrated pest management (IPM)-grown and organic foods: insights from three US data sets. Food Addit. Contam. 19:427-446
- ▶ Gomez I, Thivant L (2015) Training manual for ORGANIC AGRICULTURE (edited by Scialabba N)-Food Agricultural Organization of the UN (FAO). Available online.